

ARBEIDSNOTAT ARBEIDSNOTAT

Lov om forbrukerkjøp av 21.06.2002 nr. 34
(forbrukerkjøpsloven)
En ny lov som forenkler og
klargjør forbrukernes rettigheter

Knut Bratlie

Arbeidsnotater fra Høgskolen i Buskerud

Nr. 54

***Lov om forbrukerkjøp av 21.06.2002 nr. 34
(forbrukerkjøpsloven)***

En ny lov som forenkler og klargjør forbrukernes rettigheter

Av

Høgskolelektor Knut Bratlie

Hønefoss 01.09.2003

ISSN 0807-447x

Forord.....	5
En ny lov som forenkler og klargjør forbrukernes rettigheter.....	6
1 Innledning	6
2 Innledende bestemmelser Kap. 1	8
2.1 Lovens alminnelige virkeområde § 1	8
2.2. Lovens anvendelse i særlige forhold § 2	9
2.3 Ufravikelighet § 3	11
2.4 Risikoen for at meldinger ikke kommer fram § 4	11
3 Leveringen mv. Kap. 2.....	11
3.1 Leveringsstedet § 5.....	11
3.2 Leveringstiden § 6.....	12
3.3 Leveringen § 7	12
3.4 Tilleggsplikter ved sendekjøp § 8	12
3.5 Selgers tilbakeholdsrett § 9	12
3.6 Ansvar for kostnader § 10.....	13
3.7 Avkastningen av tingen § 11	13
3.8 Utbytte av aksjer og renter på fordringer § 12	13
4 Risikoen for tingen Kap. 3	13
4.1 Hva risikoen innebærer § 13	13
4.2 Risikoens overgang § 14	13
5 Tingens egenskaper, mangler m.v. Kap. 4	14
5.1 Tingens egenskaper § 15.....	14
5.2 Mangel § 16	17
5.3 Ting solgt ”som den er”. Auksjonssalg. § 17	18
5.4 Tidspunktet for bedømmelse av om det foreligger en mangel § 18	19
6 Forsinkelse. Forbrukerens krav som følge av forsinkelse. Kap. 5	20
6.1 Forbrukerens krav ved forsinkelse § 19	20
6.2 Tilbakeholdsrett § 20.....	20
6.3 Rett til oppfyllelse § 21	21
6.4 Forespørsel § 22	21
6.5 Heving § 23.....	21
6.6 Erstatning § 24	21
6.7 Opplysningsplikt om hindringen § 25	22
7 Forbrukerens krav som følge av mangler ved salgsgjenstanden Kap. 6.....	22
7.1 Forbrukerens krav ved mangler § 26.....	22
7.2 Reklamasjon § 27.....	22
7.3 Tilbakeholdsrett § 28.....	24
7.4 Retting og omlevering (avhjelp) § 29.....	24
7.5 Gjennomføring av avhjelp § 30.....	26
7.6 Prisavslag § 31	27
7.7 Heving § 32.....	28
7.8 Erstatning § 33	29
7.9 Produktskader § 34.....	29
7.10 Krav mot tidligere salgssledd m.v. § 35	29
7.11 Ansvar for opplysninger etter § 16 annet ledd. § 36	30
8 Forbrukerens plikter Kap. 7	30
8.1 Kjøpesummens størrelse § 37	30
8.2 Tidspunktet for betaling § 38	32
8.3 Sted for betaling § 39.....	33
8.4 Forbrukerens medvirkning ved oppfyllelse av kjøpet § 40	34
9 Avbestilling og retur Kap. 8.....	34
9.1 Avbestilling før levering § 41	34
9.2 Retur etter levering § 42.....	35
10 Selgerens krav ved kontraktsbrudd fra forbrukerens side Kap. 9.....	35
10.1 Selgerens krav § 43	35
10.2 Rett til å kreve oppfyllelse § 44.....	36
10.3 Heving § 45.....	36
10.4 Erstatning. Rente § 46.....	37
10.5 Opplysningsplikt om hindring § 47.....	37

10.6 Spesifikasjon § 48	37
11 Fellesregler om heving og omlevering Kap. 10	38
11.1 Virkninger av heving og omlevering § 49.....	38
11.2 Avkastning og rente ved tilbakeføring § 50	38
11.3 Tap av krav på heving og omlevering § 51	39
12 Fellesregler om erstatning Kap.11	40
12.1 Erstatningens omfang § 52.....	40
12.2 Beregning av prisforskjell ved heving § 53.....	41
12.3 Plikt til å begrense tapet. Lemping av ansvaret § 54	41
13 Forskjellige bestemmelser Kap.12	42
13.1 Forventet kontraktsbrudd § 55	42
13.2 Insolvensbehandling § 56.....	42
13.3 Kontraktsbrudd ved del av tingen § 57	42
13.4 Forbrukerens hevingsrett når det skal leveres etter hvert § 58	43
13.5 Selgerens hevingsrett når det skal leveres etter hvert § 59	43
13.6 Omsorg for tingen § 60	43
13.7 Særlig forbrukerbegrep i visse internasjonale kjøp § 61	44
14 Ikrafttredelse og endringer i andre lover. Kap. 13.....	44
14.1 Ikrafttredelse § 62	44
14.2 Endringer i andre lover § 62.....	44

Forord

Denne fremstillingen er basert på forarbeidene til forbrukerkjøpsloven, først og fremst Ot.prp.nr.44 (2001-2002) Om lov om forbrukerkjøp (forbrukerkjøpsloven), men også [NOU 1993:27](#) Forbrukerkjøpslov, og dokumentene fra behandlingen i Stortinget, [Innst.O.nr.69](#) (2001-2002) og [Besl.O.nr.67](#) (2001-2002).

Fremstillingen har karakter av en kommentarutgave til loven.

Lov om forbrukerkjøp av 21.06.2002 nr. 34 (forbrukerkjøpsloven)

En ny lov som forenkler og klargjør forbrukernes rettigheter.

1 Innledning

Den nye forbrukerkjøpsloven trådte i kraft 01.07.2002, jfr. loven § 62. Loven gjelder bare for kjøpsavtaler som ble inngått etter denne dato.

Kjøpsloven gjaldt tidligere for næringskjøp, forbrukerkjøp og kjøp mellom forbrukere (private kjøp). Loven hadde særskilte ufravikelige bestemmelser for forbrukerkjøpene som tok sikte på å beskytte forbrukeren i slike kjøp. Forbrukerkjøpene er nå tatt ut av kjøpsloven og reglene samlet i en ny egen lov, forbrukerkjøpsloven. Særbestemmelsene for forbrukerkjøpene er samtidig fjernet fra kjøpsloven. Kjøpsloven gjelder nå bare for kjøp mellom næringsdrivende og kjøp mellom forbrukere.

Forbrukerkjøpsloven gjennomfører deler av EF-direktiv 1999/44/EF av 25. mai 1999 om visse sider ved forbrukerkjøp og tilknyttede garantier som i mai 2000 ble innlemmet i EØS-avtalen vedlegg XIX (forbrukervern) Fristen for gjennomføring av direktivet i norsk rett var 1. januar 2002. Direktivet er et minimumsdirektiv og gir derfor muligheter for å gi forbrukeren bedre beskyttelse enn direktivet. Direktivets regler om garantier er gjennomført ved endringer i markedsføringsloven.

De viktigste endringene for forbrukerkjøpene består i enklere og klarere regler på en del viktige områder. Loven er dessuten formulert enklere og skulle derfor være enklere å forstå for forbrukeren. De viktigste materielle reglene som er endret er:

- a) Det er innført en bevismessig presumpsjonsregel for ansvaret for ”skjulte mangler”. Etter Fkj.l. § 18.2.ledd skal, med mindre annet kan bevises, en mangel som viser seg innen seks måneder etter risikoens overgang (normalt leveringen) formodes å ha eksistert ved risikoens overgang. Det vil derfor være selgerens ansvar innenfor dette tidsrommet å bevise at feilen har oppstått senere, for eksempel på grunnlag av feilaktig bruk. Se nærmere i pkt. 5.4 nedenfor.
- b) Reklamasjonsreglene. Etter kjøpsloven måtte forbrukerkjøperen si fra om mangler ved kjøpsgjensstanden ”innen rimelig tid” etter at han oppdaget eller burde oppdaget mangelen, jfr. kjøpsloven § 32.1.ledd. Etter de nye reglene i forbrukerkjøpsloven § 27 er dette beholdt, men det er presisert at fristen for å reklamere aldri kan være kortere enn to måneder fra det tidspunktet forbrukeren oppdaget mangelen, Fkj.l.jfr. § 27.1. ledd 2. setning. En reklamasjon innen 2 mnd vil derfor alltid være innenfor ”rimelig tid”. Se nærmere i pkt. 7.2 nedenfor.
- c) Forbrukerkjøperen har ved mangler som hovedregel valget mellom å kreve retting (avhjelp av mangelen) eller omlevering, jfr. F.kj.l. § 29.1.ledd Han har likevel finne ikke en slik valgrett hvis rettingen eller omleveringen er umulig eller vil volde selgeren urimelige kostnader. Etter kjøpsloven var det bare selgeren som hadde en slik generell valgrett. Forbrukeren kunne bare kreve omlevering hvis mangelen var vesentlig, jfr. kjøpsloven § 34.1. og 2.ledd. Se nærmere i pkt. 7.4 nedenfor.
- d) Forbrukerkjøperen har rett til erstatningsgjenstand hvis reparasjon av tingen tar mer enn en uke. Retten gjelder likevel bare når dette er rimelig sett i forhold til hans behov

og kostnaden eller ulempen for selgeren, jfr. Fkj.l. § 30.3. ledd. Selgeren har dessuten som hovedregel bare to avhjelpsforsøk for samme mangel, jfr. § 30.2. ledd. Se nærmere i pkt. 7.5 nedenfor.

- e) Terskelen for heving ved mangler er senket noe. Etter kjøpsloven hadde forbrukeren rett til å heve hvis mangelen medførte et ”vesentlig kontraktsbrudd”, jfr. kjøpsloven § 39.1. ledd. Etter forbrukerkjøpsloven kan forbrukeren heve så fremt mangelen ikke er ”uvesentlig”, jfr. Fkj.l. § 32. Se nærmere pkt. 7.7 nedenfor
- f) Erstatningsreglene ved mangler i forbrukerkjøp er forenklet. Forbrukerkjøpsloven skiller ikke slik som kjøpsloven gjorde mellom direkte og indirekte tap, jfr. Fkj.l. § 33.
- g) Forbrukeren har etter forbrukerkjøpsloven nå fått en avbestillingsrett etter Fkj.l. § 41 før tingen er levert, mot å erstatte selgerens tap ved avbestillingen. Se nærmere pkt. 9 nedenfor.

2 Innledende bestemmelser Kap. 1

2.1 Lovens alminnelige virkeområde § 1

Definisjoner av begreper. Loven gjelder bare forbrukerkjøp. Begrepet er definert i § 1.2. ledd som salg av ting til “forbruker” når selgeren eller selgerens representant opptrer i næringsvirksomhet. Innholdet i begrepet er tilpasset EU-rettens terminologi. På salgssiden står en derfor overfor en yrkesselger, normalt en profesjonell selger. På kjøpsiden har en “forbruker”, som i § 1.3. ledd er definert som en fysisk person som hovedsakelig handler som ledd i næringsvirksomhet. I kjøpsloven § 4.2. ledd var forbrukerkjøp tidligere definert slik: “...kjøp fra yrkesselger når tingen hovedsakelig er til personlig bruk for kjøperen, hans familie husstand eller omgangskrets....”

Den endrede formuleringen er ikke ment å innebære noen realitetsforskjell, men er kun en teknisk tilpasning til terminologien i EU-retten.

Den som kjøper en ny motorgressklipper til privatboligen, som han også vil bruke til å klippe den lille plenen utenfor forretningen sin, vil derfor være “forbruker” og ha de rettigheter som forbrukerkjøpsloven gir ham. Kjøper han den inn for å ha den til forretningen, vil det være kjøpsloven som gjelder. “Ting” skal etter gjeldende rett tas i en vid betydning og er et noe videre begrep enn “vare”.

En sammenslutning som kjøper inn varer i fellesskap til deltakernes felles bruk, regnes ikke som forbruker. Etter angrerettloven ble slike innkjøp tidligere regnet forbrukerkjøp, men angrerettloven ble endret på dette punktet da forbrukerkjøpsloven ble gitt. Forbrukerbegrepet er nå harmonisert og har samme innhold

håndverkstjenesteloven, avhendingslova, bustadoppføringslova og angrerettloven forbrukerkjøpsloven, produktkontrollloven, forbrukertvistloven, lov om merking av forbruksvarer, kredittkjøpsloven, håndverkertjenesteloven, avhendingsloven, bustadoppføringsloven og angrerettsloven. Felles innkjøp som borettslag, idrettslag, frivillige organisasjoner eller sameiere gjør for deltagerne for å oppnå rabatt og andre stordriftsfordeler reguleres ikke av forbrukerkjøpsloven, men av kjøpsloven. Hvis en derimot en fysisk person gjør innkjøpet, vil det være forbrukerkjøpsloven som gjelder. Deltagerne kan derfor skaffe seg et bedre forbrukervern ved å slike felles innkjøp på denne måten.

I § 61 er det gitt en noe annen definisjon av forbruker/forbrukerkjøp for internasjonale kjøp der noen av partene har forretningssted eller bopel utenfor EØS. Dette er gjort av hensyn til Norges forpliktelser etter konvensjonen om internasjonale løsørekjøp (CISG).

Kjøp av digitale ytelser. Med digitale ytelser menes i denne sammenheng filer som består av en mengde data. Det vanlige er at slike filer overføres ved levering av fysiske objekter, f.eks. CD. Etter forarbeidene får forbrukerkjøpsloven anvendelse på kjøp av filer som er lagret på fysiske objekter. Filene vil imidlertid også kunne lastes ned fra nettet mot betaling. I disse tilfellene skjer det kun en form for kopiering av filen. Der filene overføres gjennom nettet, er spørsmålet om lovens anvendelse mer usikkert. Måten overføringen av ytelsen skjer på burde i utgangspunktet ikke ha betydning for forbrukerens rettigheter, men alle bestemmelsene i forbrukerkjøpsloven passer ikke på overføring av filer gjennom nettet. Det vil derfor være behov for å vurdere særregler på flere punkter hvis loven også skulle omfatte slike avtaler. Slike særregler var ikke tilstrekkelig utredet, og loven omfatter derfor foreløpig ikke kjøp av disse ytelsene. Flertallet i Stortinget mente at digitale ytelser burde omfattes av forbrukerkjøpsloven uavhengig av leveransmåte mellom kjøper og selger og ba Regjeringen vurdere å innarbeide disse endringene parallelt med endringer i strømforsyning som en del av forbrukerkjøpsloven.

Ansvar for kjøp fra nettsider. Stortinget ba også Regjeringen vurdere om ikke forbrukerkjøpsloven også burde gjelde for nettsideredaktører, slik at redaktørene blir ansvarlige for kjøp som går via deres nettside.

Multi-level-Marketing salgsvirksomhet. Det kan være tvilsomt om begrepet “forbruker” dekker en distributør som kjøper varer både til seg selv og for videresalg i et såkalt Multi-level-Marketing salgsvirksomhet. Dette ble også drøftet i forarbeidene til angrerettloven¹ der en antok at loven etter omstendighetene også kunne anvendes i slik virksomhet. Det samme antok departementet i forarbeidene til forbrukerkjøpsloven. Det avgjørende for om kjøperen vil være forbruker eller ikke være det konkrete kjøpet. Et vanlig innkjøp i et nettverkssalg vil derimot falle utenfor forbrukerkjøpsloven og reguleres av kjøpsloven. Den som kjøper varer av en distributør i siste ledd vil til eget bruk, vil normalt være å anse som forbruker.

Salg gjennom mellommann

Bruk av eksperter under kjøpsforhandlinger kan være en styrke for begge parter. Eksperten kan komme med nyttige kunnskaper om produktets beskaffenhet, som kan være en fordel for begge parter, særlig f. eks ved bruktbilkjøp. Etter de alminnelige prinsipper som ellers gjelder om mellommanns stilling i norsk rett vil ikke en slik mellommann være ansvarlig overfor kjøper. Dette ansvaret vil det være selgeren som har. Det vil fortsatt gjelde for en næringsdrivende selger som benytter en mellommann ved salget.

En privatperson som ved salg til andre privatpersoner benytter en profesjonell selger, som selv er næringsdrivende, som representant for seg, vil komme inn under reglene for ordinære forbrukerkjøp, jfr. § 1.2. ledd. Mellommannen ville etter proposisjonen ikke fått noe ansvar. Stortinget (Ap+ SV + Frp) ønsket imidlertid å endre på dette og vedtok under behandlingen å tilføye en bestemmelse om mellommannens ansvar i et nytt 4. ledd til § 1:

“ Representant som opptrer i næringsvirksomhet er solidarisk ansvarlig med selgeren for dennes forpliktelser dersom ikke forbrukeren blir gjort uttrykkelig oppmerksom på at representanten bare opptrer som mellommann og ikke er solidarisk ansvarlig med selgeren. Ansvaret gjelder ikke når selgeren selv opptrer i næringsvirksomhet. ”

Etter tilføyelsen vil den profesjonelle mellommannen som opptrer på vegne av en privatperson hefte direkte overfor kjøperen på samme måten som den private selgeren selv. Hvis mellommannen imidlertid sier klart fra til kunden at vedkommende er en mellommann, kun en formidler, og at han ikke står solidarisk ansvarlig med den som er den reelle selger, vil han slippe dette ansvaret. Men mellommannen må altså informere forbrukeren om de faktiske forhold på forhånd. Gjør han ikke det, blir han stående solidarisk ansvarlig med selgeren. Mellommannen vil riktignok kunne gjøre regress gjeldende overfor reell selger dersom forbrukeren gjør ham ansvarlig for en mangel ved varen.

Hensikten med å pålegge mellommannen ansvar er å redusere risikoen for at kunden blir utsatt for svindel eller salg som ikke tilfredsstiller lovens krav. Faren vil kunne være at færre profesjonelle vil ta på seg oppdrag som mellommenn.

Den som for eksempel nå skal drive profesjonell formidling av bruktbiler mellom privatpersoner, må følgelig sikre seg ved å gi kunden informasjon om sin rolle og ansvar. Kunden vil ellers kunne oppfatte at det er mellommannen han handler med og i hvert fall at han har de vanlige rettigheter som forbrukerkjøper.

2.2. Lovens anvendelse i særlige forhold § 2

¹ Ot.prp. nr. 36(1999-2000) s. 22-23

Bytte. Bytte foreligger hvis både kjøper og selgers ytelse er en ting. Forbrukerkjøpsloven skal i likhet med kjøpsloven gjelde for bytte, så langt den passer, Men forutsetningen er da at en av partene opptrer i næringsvirksomhet. Bonden som bytter bort den gamle hesten sin mot en brukt båt som en hytteeier har liggende, vil komme inn under loven.

Bytte er ikke det samme som bytterett. Byggerett betyr at forbrukeren kan få omgjort kjøpet og levert tingen tilbake mot å få igjen pengene eller en tilgodelapp. En slik rett må være avtalt eller følge av handelsbruk eller annen sedvane.

Tilvirkningskjøp. Forbrukerkjøpsloven gjelder tilvirkningskjøp i sin alminnelighet, ikke bare der kjøperen holder alle eller en vesentlig del av materialene. Hytteeieren som bestiller en kubbestol av treskjæreren vil derfor ha inngått et forbrukerkjøp, så fremt treskjæreren ikke bare som hobbyvirksomhet.

Vann. Et er uttrykkelig sagt i loven at den gjelder for levering av vann. Denne presiseringen var ikke nødvendig, men ble tatt inn for å gjøre loven tydelig. Levering av vann omfattes også av kjøpsloven.

Strøm. Loven sier uttrykkelig at den ikke omfatter levering av strøm, jfr. § 2.2. ledd pkt. c. I dag inngår forbrukeren formelt to kontrakter: en om bestilling av strøm, og en om leie av overføringsnett. Strømleveranser er i dag i prinsippet åpent for konkurranse ved at forbrukeren kan velge strømleverandør. For nettleien er det monopol. I dag reguleres disse to typene avtaler i de fleste tilfeller av to standardkontrakter². Delingen i to kontrakter reflekterer et grunnleggende skille mellom nettjenester og kraftlevering. Lov 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning og fordeling av energi m.m. (energiloven) bygger også på dette skillet. Avtalen om nettleie har mer preg av tjenesteytelse enn kjøp. Det er derfor som utgangspunkt ikke naturlig å anvende kjøpslovens regler på dette kontraktsforholdet. Den rettslige klassifiseringen av avtalen om strømlevering er mer usikker. Det er ikke naturlig å kalle strøm en "ting". Alle de kjøpsrettslige bestemmelsene passe heller ikke like godt på strømleveranser. Dette er imidlertid ingen avgjørende innvending. Mange viktige bestemmelser i loven ville imidlertid passe. Det som må vurderes er om forbrukeren trenger et vern utover det dagens standardkontrakter gir og om reglene bør kunne fravikes ved avtale. Et forhold som også må tas i betraktning ved eventuell lovregulering er at det i dag i prinsippet er mulig for en forbruker å bestille strøm direkte fra utlandet.

Regjeringen skal nedsette en arbeidsgruppe til å se nærmere på spørsmålet om det skal gis ufravelige forbrukervernregler om strøm, og hvor slike regler eventuelt skal plasseres.

Kjøp av fordringer og rettigheter. Loven gjelder også for slike kjøp, men noen av reglene i loven er ikke beregnet for slike kjøp og det er også bestemmelser i andre lover som kan være relevante. Bruken av forbrukerkjøpsloven må derfor tilpasses disse kjøpenes særskilte karakter.

Kjøp av fast eiendom. Slike kjøp faller utenfor forbrukerkjøpsloven og reguleres av avhendingslova eller av bustadoppføringslova hvis det dreier seg om avtale om oppføring av bygning eller annen fast eiendom.

Kombinerte avtaler, er avtaler om levering av en ting kombinert med et arbeid eller tjeneste. Det kan for eksempel være en avtale om kjøp og installering, hvor installeringen utgjør den overveiende delen av avtalen. En slik avtale vil falle utenfor både kjøpsloven og forbrukerkjøpsloven.

Hvis tingen utgjør den overveiende del av forpliktelsen, gjelder derimot forbrukerkjøpsloven. Eksempel en elektrisk forretning som har solgt en PC og har påtatt seg å montere anlegget hjemme hos kjøperen. Her vil monteringen være helt underordnet i forhold til tingen og forholdet går inn under forbrukerkjøpsloven

² Standardkontraktene er fremforhandlet mellom Enfo (nå Energibedriftenes landsforening), Forbrukerombudet og Forbrukerrådet.

2.3 Ufravikelighet § 3

Forbrukerkjøpsloven er ufravikelig til gunst for forbrukerkjøperen. Det betyr at det ikke kan avtales eller gjøres gjeldende vilkår som er ugunstigere for forbrukerkjøperen enn det som følger av bestemmelsene i loven. Derimot er det ikke noe til hinder for at partene avtaler vilkår som er gunstigere for kjøperen enn etter loven. Det er derfor ikke noe veien for at partene avtaler en garantitid på 3 mnd. dette gir kjøperen rettigheter utover det han normalt har etter forbrukerkjøpsloven. Markedsføringsloven forbyr forøvrig i så fall å kalle dette for garanti. Partene kan også avtale bytterett for kjøperen, da kjøperen ikke har noen slik rett etter loven. Loven har imidlertid enkelte bestemmelser som gir adgang til å fravike lovens regler ved avtale. Det er heller ikke noe i veien for å avtale at en vare skal ha visse egenskaper, for eksempel om varens holdbarhet. Er slike vilkår klare nok angitt i avtalen og heller ikke svært urimelig for kjøperen, må han stå ved det som han har avtalt. Men hvis slike vilkår er generelle, slik som forbehold av typen "solgt som den er", gjelder visse begrensninger, jfr. § 17.

Ufravikeligheten gjelder også lovvalg. Partene kan ikke avtale at det skal anvendes regler som gjelder utenfor EØS-området dersom dette gir kjøperen ugunstigere regler enn forbrukerkjøpsloven.

2.4 Risikoen for at meldinger ikke kommer fram § 4

Loven har flere regler som pålegger en part å sende melding til den andre parten. Det er mottakeren som har risikoen for at slike meldinger ikke når fram i tide eller overhodet ikke fram. Men det gjelder likevel bare dersom meldingen er sendt på en forvarlig måte etter forholdene.

3 Leveringen mv. Kap. 2

3.1 Leveringsstedet § 5.

Partene kan fritt avtale leveringssted. Har de ikke avtalt noe er det lovens regler som gjelder. Kjøpsloven opererer med ulike regler om leveringsstedet for ulike kjøp; hentekjøp, plasskjøp og sendekjøp. Etter forbrukerkjøpsloven er utgangspunktet at kjøperen må hente tingen på selgers forretningssted. Men ble kjøpet inngått uten tilknytning til forretningsstedet, skal tingen leveres hos kjøperen. Det gjelder for eksempel når selgeren ikke har noe fast forretningssted, men også ved bestillingskjøp foretatt på messer og lignende. Også kjøp som faller inn under angrerettloven, som dørsalg, homeparties og salgsutflukter, vil en anse inngått utenom fast forretningssted. For gatesalg vil en måtte vurdere karakteren av utsalgsstedet. Etter forarbeidene vil fiskeutsalg måtte anses som fast forretningssted. En salgsbod som står regelmessig på samme sted må også anses som fast selv om boden blir ryddet vekk hver dag. I tvilstilfelle er det etter forarbeidene en presumpsjon for at kjøpet er inngått utenfor selgerens forretningssted. Selgeren må derfor i slike tilfeller få inn i avtalen at levering skal skje et annet sted enn hos kjøperen. Ved postordresalg, TV-shopping og Internett-salg vil en normalt anse kjøpet som inngått uten tilknytning til selgers forretningssted. Har selgeren endret forretningssted, er det forretningsstedet da avtalen ble inngått som gjelder. Har selgeren mer enn et forretningssted, gjelder det stedet hvor kjøpet har nærmest tilknytning til. I de tilfeller tingen på avtaletidspunktet er på et annet sted enn der selgeren holder til, vil dette stedet måtte anses som leveringssted med mindre en har holdepunkter for noe annet. Hvis en

har kjøpt en brukt seilbåt som lå ved kai i Kragerø, må en kunne anse partene innforstått med at båten skal leveres derfra.

Den av partene som hadde ønsket noe annet, måtte i tilfelle ha sørget for å ha fått dette inn i avtalen.

3.2 Leveringstiden § 6

Partene kan fritt avtale leveringstidspunkt. Har de ikke gjort det, skal tingen leveres innen “rimelig tid” etter kjøpet. Dette samsvarer med regelen i kjøpsloven og reglene i den svenske og finske lovgivningen for forbrukerkjøp. Hva som er “rimelig tid” vil være avhengig av hva slags kjøp det dreier seg om³. Angrerettloven har i § 23 en mer eksakt regel “innen rimelig tid og senest innen 30 dager etter den dag kjøperen innga kjøpstilbud, men angrerettloven har ingen bestemmelse om virkningen av om selgeren ikke holder dette. Virkningen av en forsinkelse vil derfor måtte løses ut fra forbrukerkjøpslovens, evt. kjøpslovens regler. Innenfor angrerettlovens område vil regelen i § 23 anses som et avtalt leveringstidspunkt, med mindre partene har ønsket et annet et annet leveringstidspunkt. Forbrukertvistloven har i § 6.2.ledd en tilsvarende regel som kjøpsloven § 9.2. ledd der partene har avtalt et tidsrom for levering. Selgeren vil da kunne velge tidspunkt, med mindre forholdene ikke viser at valget er forbrukerens. Ved hentekjøp må selgeren, hvis han har valgretten, gi melding til kjøperen i tide om når tingen kan hentes, jfr. § 6.3. ledd.

3.3 Leveringen § 7

Levering er skjedd når tingen “overtas” av kjøperen. Dette er en enklere regel enn det en har etter kjøpsloven hvor en skiller mellom ulike typer kjøp. Begrepet overtas tilsvarende begrepet “mottas”, og er valgt for å få samme begrep her som for starttidspunktet for reklamasjonsfristen i forbrukerkjøp, jfr. § 27.2. ledd. At tingen er overtatt betyr at kjøperen har fått den i sin besittelse. Dette gjelder for alle typer kjøp; hente-, plass- og sendekjøp. Hvordan begrepet skal forstås i forhold til disse forskjellige kjøpene er utførlig drøftet i forarbeidene⁴.

Hvis tidspunktet for levering er utløpt, er tingen naturlig nok ikke overtatt av kjøperen. Selgeren vil da fortsatt ha risikoen for tingen. I disse tilfellene vil selgeren ha plikt til å ta vare på tingen, men utgiftene som er forbundet med dette må dekkes av kjøperen.

3.4 Tilleggsplikter ved sendekjøp § 8

Hvis selgeren skal sende tingen til kjøperen, plikter han å inngå de avtalene som trengs for å få tingen transportert til bestemmelsesstedet på en egnet måte og på vanlig måte for slik transport. Selgeren har plikt til å tegne forsikring hvis dette er avtalt, ellers ikke. Men selgeren plikter å gi de opplysninger som kjøperen trenger for å tegne slik forsikring.

Når selgeren ved sendekjøp bruker en fraktfører, skal han sende en melding til kjøperen hva han skal motta. Dette gjelder ikke hvis det ved merking, i transportdokument eller på annen tydelig måte fremgår at tingen skal til kjøperen.

3.5 Selgers tilbakeholdsrett § 9

³ Jfr. forarbeidene til kjøpsloven, Ot.prp.nr.80 (1986-1987) side 54.

⁴ NOU 1993: 27 side 116

I kontraktsretten gjelder prinsippet om ytelse mot ytelse. Ingen av partene trenger å prestere sin ytelse uten at den andre samtidig presenterer sin. Selgeren slipper å overføre rådigheten over salgsgjenstanden uten at han samtidig får kjøpesummen. Denne retten til å holde ytelsen tilbake kalles tilbakeholdsrett. Forutsetningen for tilbakeholdsretten er at selgeren ikke har gitt kjøperen kreditt.

Ved sendekjøp kan likevel ikke selgeren unnlate å sende tingen, men kan hindre at forbrukerkjøperen får tingen uten samtidig å betale kjøpesummen.

3.6 Ansvar for kostnader § 10

Selgeren er pliktig til å betale kostnader inntil tingen er levert. Men dette gjelder likevel ikke kostnader som påløper på som følge av forsinkelse som skyldes kjøperen. Ved sendekjøp kan det avtales at kjøperen skal dekke kostnader som er forbundet med forsendelsen i tillegg til kjøpesummen. Den som bestiller en vare på Internett skal derfor ha den fraktfritt, med mindre det må anses avtalt at han skal betale frakten i tillegg til kjøpesummen. Dette vil være tilfelle hvis for eksempel det står klart på nettsiden at frakt kommer i tillegg.

3.7 Avkastningen av tingen § 11

Prinsippet er at selger har rett til avkastningen av tingen før leveringen og kjøperen etter. Men dette gjelder ikke hvis avkastningen var ventet etter leveringen. Da er det kjøperen som skal ha avkastningen. Tilsvarende gjelder den avkastningen som tingen gir etter leveringen, men som var ventet før. Denne tilfaller selger.

3.8 Utbytte av aksjer og renter på fordringer § 12

Kjøperen har rett til utbytte som ikke er forfalt ved levering. Det samme gjelder rett til å tegne nye aksjer. Hvis retten først kunne nyttes etter levering, tilfaller retten kjøperen. Eksempelvis vil en som kjøper aksjer over Internett ha krav på utbytte som forfaller etter at kjøperen har mottatt aksjene.

For rentebærende fordringer har kjøperen rett til renter som er påløpt, men ikke forfalt ved levering. Men kjøperen må betale for slike renter i tillegg til kjøpesummen, med mindre fordringen må anses som solgt som usikker. Bestemmelsen kan fravikes ved avtale.

4 Risikoen for tingen Kap. 3

4.1 Hva risikoen innebærer § 13

At risikoen har gått over på forbrukerkjøper betyr at han må betale kjøpesummen fullt ut selv om tingen skulle gå tapt, skades eller minskes som følge av en hendelse som selgeren ikke har ansvar for. Når forbrukeren for eksempel bestiller en ting over Internett og har overtatt den, vil han måtte betale for tingen om den skulle falle i bakken og bli knust, bli stjålet eller ødelagt i en brann. Bestemmelsen svarer til § 12 i kjøpsloven.

4.2 Risikoens overgang § 14

I forbrukerkjøpsloven har en nå fått en felles bestemmelse for risikoens overgang ved alle typer kjøp. Risikoene går over ved levering, det vil si når forbrukeren har overtatt tingen. Hvis leveringstiden er kommet, men forbrukeren nekter å overta den, går likevel risikoen over på forbrukeren. Den som bestiller et parti med bananer og ikke overtar de til avtalt tid, må likevel betale kjøpesummen selv om bananene senere skulle råtne før han får hentet dem. Men betingelsen for dette er at selgeren har individualisert partiet ved merking, i transportdokument eller på annen måte har gjort det klart at de er tiltenkt forbrukeren. En forbruker som for eksempel har bestilt gulvbord til terrassen sin som han skal hente hos byggevareforretningen, vil ikke ha risikoen for at gulvbordene går tapt i en brann i forretningen dagen etter at han skulle hentet dem. Men hadde forretningen lagt gulvbordene til side og merket de med forbrukerens navn, måtte han ha betalt kjøpesummen uten å få gulvbordene.

Når forbrukeren har kjøpt tingen på prøve eller med rett til å kunne levere tingen tilbake, har han risikoen for tingen inntil han har levert tingen tilbake til selgeren. Men hadde forbrukeren angrerett etter angrerettloven eller tilsvarende angrerett etter avtale om forbrukerkjøp, gjelder ikke dette. Kjøper forbrukeren for eksempel et klesplagg fra et postordrefirma og bestemmer seg for ikke å beholde tingen, kan han levere plagget tilbake selv om det ved et hendelig uhell var kommet en flekk på plagget.

5 Tingens egenskaper, mangler m.v. Kap. 4

5.1 Tingens egenskaper § 15

Hvis en kjøper en ting, skal den være slik avtalen var. Det betyr at arten, kvaliteten, andre egenskaper og innpakningen skal være slik partene ble enige om. Ofte vil imidlertid partene ikke avtalt noe om dette. Den som har vært i en forretning og kjøpt et TV-apparat vil sjelden ha avtalt noe om kvaliteten, andre egenskaper eller om innpakningen av apparatet. Etter § 15.2. ledd skal tingen når ikke annet er avtalt passe for de formål tilsvarende ting vanligvis brukes til (pkt. a), svare til det forbrukeren kan forvente av en slik ting når det gjelder kvalitet (pkt. b) eller passe til kjøperens bestemte formål hvis dette var kjent og akseptert eller forbrukeren ellers hadde hatt rimelig grunn til å bygge på selgerens sakkunnskap og vurdering (pkt. c). Videre skal tingen ha de egenskaper som selgeren har vist forbrukeren i en prøve eller modell (pkt. d) og være pakket på vanlig eller forsvarlig måte ut fra hva som trengs for å bevare og beskytte tingen (pkt. e). Til sist skal tingen samsvare med offentligrettslige krav gitt i lov eller i medhold av lov kravet har betydning for forbrukerens anvendelse av tingen (pkt. f) og være fri for reelle og angitte heftelser (pkt. g). Det må være klare holdepunkter til stede for å kunne fastslå at partene har avtalt at varens egenskaper skal være dårligere enn det som følger av de generelle kravene i disse punktene. Oppstillingen er etter forarbeidene ikke ment å være uttømmende. Det vil derfor kunne forekomme en mangel selv tingen tilfredsstillende disse punktene.

Det er ikke noe i veien for å innta spesifiserte forbehold i en avtale som senker kravene til en ny industrivare under et visst nivå. Det kan dreie seg egnetheten, holdbarheten og formålstjenligheten av tingen. Men forbeholdet må ikke være av karakteren “som den er” eller lignende generelle karakter. Et slikt forbehold vil som oftest være i strid med avtaleloven § 36. Et forbehold om lavere krav til egenskaper m.v. som bare er gjort kjent gjennom bruksanvisning, merking eller lignende vil ikke holde da opplysningene jo først blir kjent for forbrukeren etter avtaleinngåelsen. En avtale om lavere krav til egenskaper trenger ikke foreligge i form av rene ord, underskrift eller lignende, men kan i visse tilfeller følge av selve kjøpsituasjonen.

For tolkning av avtaler om forbrukerkjøp har vi en bestemmelse i avtaleloven § 37 nr. 3 som sier at tvil om tolkningen av vilkår, som ikke er individuelt forhandlet, skal vilkåret tolkes til fordel for forbrukeren.

Forbrukerelektronikkbransjen antok under høringen at pkt. b i § 15.2. ledd ville kunne få stor betydning for bransjen og ga uttrykk for at bestemmelsen i realiteten ville kunne føre til at en utvidelse av mangelsbegrepet, selv om dette ikke var tilsiktet. Grunnen er at det tradisjonelle mangelsbegrep har vært særlig vanskelig å praktisere for elektronisk komponenter. Det er vanskelig å avgjøre om en slik komponent som bryter sammen for eksempel tre år etter leveringen var mangelfull allerede ved leveringen, risikoovergangen. Departementet mente at den bare innebar en presisering i loven av et mangelsgrunnlag som allerede kunne sies å følge av gjeldende rett. Kai Krüger har i sin bok *Norsk Kjøpsrett*⁵ ansett en slik regel å følge av kjøpsloven § 17.2. pkt. a. Høyesterett har uansett ansett en slik regel å følge på ulovfestet grunnlag⁶. Departementet presiserte at årsaken til funksjonssvikten må ha foreligget ved risikoens overgang, jfr. § 14.1. ledd. Det typiske vil kunne være at det er benyttet dårlige materialer ved produksjonen eller at det er skjedd en feil under selve produksjonen. Skyldes funksjonssvikten forbrukerens forhold, som for eksempel manglende vedlikehold, vil det ikke foreligge noen mangel i lovens forstand.

Det er hva kjøperen objektivt sett har grunn til å forvente av tingen som er avgjørende, ikke den enkelte forbrukers individuelle subjektive forventninger. Har kjøperen hatt urealistiske høye forventninger til tingen, kan han ikke bruke dette som grunnlag dersom det viser seg at forventningene ikke oppfylles og han blir skuffet.

Også svikt som må regnes som påregnelige kan være innenfor selgers risiko⁷. Men inntreffer svikten ofte, vil dette også kunne ha virket inn på forbrukernes begrunnede normalforventning. Eksempel: Mobiltelefoner er svært ømtålig for fuktighet. Kan da forbrukeren forvente at mobiltelefonen ikke virker etter at en hadde den i lommen i lett regnvær?

Kjøperens forventninger vil blant annet være avhengig av hva slags gjenstand det er snakk om. Prisen, forhold knyttet til markedsføringen, lengden av eventuell garantitid, eventuell klassifisering av produktet og kvalitetsstandarder som måtte finnes innen bransjen vil kunne være momenter ved denne vurderingen. Ved kjøp av brukte varer der prisen er lavere enn markedspris kan en ikke forvente samme kvalitet som ellers. Men det samme gjelder ikke ved salg/tilbud. Her må kjøperen kunne forvente samme egenskaper som om prisen var vanlig markedspris.

Det har vært spørsmålet om hvilken betydning de absolutte reklamasjonsfrister (2/5 år) har i forholdet til det krav forbrukeren med rimelighet kan stille til varens holdbarhet. Det er ikke slik at disse fristene sier noe om hvor lenge delene i en ting skal vare. Selv om forbrukeren har oppfylt rimelige krav til vedlikehold og fornuftig bruk, kan det oppstå former for feil som en ikke kan laste forbrukeren for, men som en ikke kan regne som en mangel. Feilen kan skyldes det en kaller vanlig slitasje. Selv om feilen ikke skyldes slik slitasje, kan en ikke uten videre karakterisere feilen som en mangel. Det gjelder for eksempel om en elektronisk komponent som normalt holder mer enn 10 år, svikter etter 3 år. Det avgjørende er da ikke denne konkrete komponentens holdbarhet, men hvilke forventninger forbrukeren med rimelighet kunne forvente. Hvor mye det vil koste å reparere tingen vil da kunne være et moment. I Rt 1998 side 744 la Høyesterett vekt på at det dreide seg om en feil ved IR-mottakeren i en videospiller. Den inneholdt elektroniske komponenter som skulle ha meget lang teknisk levetid og som ikke var utsatt for vanlig slitasje eller forutsatte alminnelig vedlikehold. Høyesterett mente at feilen var statistisk påregnelig og at det for selgersiden

⁵ Norsk Kjøpsrett 1998 s. 216

⁶ Rt 1998 s. 744

⁷ jfr uttalelse i Rt 1998 s. 744 s. 781-782

langt på vei var spørsmål om hvor en skal plassere omkostningene. og mente at det var bedre å utligne disse kostnadene “gjennom prisene på samtlige produkter enn å plassere omkostningen hos den enkelte forbruker som tilfeldig rammes av svikten.” Dommen er svært konkret og gir ikke grunnlag for generelle slutninger. Det fremgår også klart av dommen at feilen var til stede ved risikoens overgang.

Hvis forbrukerens uriktige bruk skyldes en ufullstendig, misvisende eller manglende bruksanvisning, kan han likevel påberope seg mangelen. Det samme gjelder mangelfullt vedlikehold hvis nødvendigheten av slikt ikke følger med. Dette følger av § 16.1.ledd pkt. d. Er tingen solgt “som den er” eller med lignende alminnelige forbehold kan forbrukeren likevel påberope seg en mangel hvis tingen er i dårligere stand enn det kjøperen med rimelighet hadde grunn til å forvente på bakgrunn av forbeholdet, jfr. § 17.1. ledd pkt. a.

Selgeren kjente eller måtte være kjent til kjøperens særlige formål, pkt. c).

Det er uttrykket “måtte være kjent ment” som volder problemer. Denne formuleringen er brukt både i kjøpsloven og i andre lover. Formuleringen sier ikke mer enn det en ut fra en vanlig bevisvurdering ville kommet til m.h.t. selgers kunnskap. Det omfatter “forhold som selgeren ikke har noen rimelig unnskyldning for sin uvitenhet om”. Men det betyr mer enn vanlig uaktsomhet, men ikke “burde vite”. Det er nok at det er mer enn 50 % sannsynlig at selgeren faktisk visste om forholdet. Kravet til kunnskap for tilsvarende uttrykk i avhendingslova synes av Høyesterett forstått som “forsett eller grov uaktsomhet”⁸.

Konklusjonen må være at en etter forbrukerkjøpsloven § 15.2.ledd pkt. c) må kreve noe mer enn simpel uaktsomhet.

Hvis en kommer til at selgeren kjente til kjøperens særlige formål, har han risikoen for formålstjenligheten. Har kjøperen for eksempel spurt om tingen passer til et bestemt formål og selgeren har svart bekreftende, vil selgeren må sies å ha akseptert formålet. Men selv om selgeren ikke kan sies å ha akseptert kjøperens særlige formål, kan han få risikoen. Det gjelder hvis kjøperen har hatt rimelig grunn til å bygge på selgerens sakkyndighet og vurdering. Det kan være lettere å vinne fram med dette enn å bevise at selgeren har akseptert hans formål. Har selgeren vist kjøperen en prøve eller modell, skal tingen ha de egenskaper som prøven eller modellen viste, jfr. pkt. d.

For kjøperen er det viktig at tingen er pakket på en slik måte at den ikke blir utsatt for skade eller mister holdbarhet. Er tingen ikke pakket inn slik det er vanlig eller på annen forsvarlig måte, foreligger det en mangel., jfr. pkt. e.

På en del områder er det i lovgivningen fastsatt offentligrettslige krav til produktene. Det gjelder for eksempel bilbransjen og elektronikkbransjen. Hvis da produktet ikke tilfredsstillende disse kravene foreligger det en mangel, jfr. pkt. f. Men regelen gjelder bare de krav som gjaldt da avtalen ble sluttet. For ting som skal tilvirkes, gjelder likevel ikke brudd på lovbestemte krav under tilvirkningen, med mindre disse har betydning for det som leveres. At de ansatte ikke har brukt påbudt verneutstyr eller at produksjonen i strid med regelverket mot forurensning, vil ikke være en kontraktsbrudd, med mindre partene særskilt har avtalt noe om dette. Pkt. f) gjelder kravene til egenskaper ved selve tingen. Manglende merking går ikke under bestemmelsen, men kan være en mangel etter pkt. d).

Bestemmelsen i pkt. f om offentligrettslige krav kan fravikes ved avtale. Grunnen er at regelen er så generelt utformet at det ville være uheldig om den skulle være ufravikelig. Men kravet må være at dette i så fall har kommet klart frem i avtalen. Hvis tingen som følge av kravene overhodet ikke kan brukes, vil dette kunne anses som en mangel etter pkt. a) eller c). Pkt. g) gjelder det som jurister ofte kaller rettsmangler. Det kan være eiendomsrett, panterett, tilbakeholdsrett, bruksrett eller andre rettigheter som gjør at kjøperen ikke kan disponere tingen slik som forutsatt. Likestilt med dette er at en tredjemann hevder å ha en slik rett, med

⁸ Rt 2001 s. 369 “måtte kjenne til” i avhendingslova § 3-7, i Rt 1978 s. 321 har Høyesterett tolket “måtte forstå” i bilansvarsloven som “en situasjon ut fra normal bedømmelse gjør en mulig uvitenhet uforståelig”

mindre kravet er klart ubegrunnet. Hvis for eksempel en tredjeperson møter hos kjøperen etter leveringen og har et begrunnet krav om at han har en leierett i tingen, vil det foreligge en mangel med mindre selgeren raskt får avklart forholdet. Det kan følge av avtalen at kjøperen har kjøpt tingen med de heftelser som tredjemann har. Da vil heftelsen selvsagt ikke innebære noe kontraktsbrudd.

5.2 Mangel § 16

Hvis tingen er slik som den skulle være etter avtalen er det ingen mangel. Er forbrukeren likevel misfornøyd med kjøpet, må han finne seg i å beholde tingen med mindre han har angrerett etter angrerettloven. Det finnes i dag ikke generelle lovregler om rett for kjøperen til å bytte en levert vare som han eller hun ikke ønsker. Bytterett kan imidlertid avtales. Dessuten kan bytterett ha sedvanerettslig grunnlag innen ulike bransjer. I noen tilfeller er da praksis å gi kunden pengene tilbake eller en tilgodelapp.

Forbrukerombudet og Forbrukerrådet foreslo en slik bytterett, men bare et mindretall på Stortinget ønsket en slik rett.⁹

En ting som ikke har de egenskaper den skal ha etter avtalen har en mangel. Mangelen kan gå på kvantiteten (kvantitetsmangel) eller på kvaliteten (kvalitetsmangel). **Ting som ikke samsvarer med kravene i § 15**

En gjenstand som ikke samsvarer med kravene i § 15 er mangelfull, jfr. § 16 pkt. a). Det samme gjelder hvis selgeren ikke har gitt de opplysninger om tingen eller bruken av den som han kjente eller burde kjent til og som kjøperen hadde grunn til å regne med å få, jfr. pkt. b). Det gjelder likevel bare dersom disse opplysningene kan antas å ha betydning for kjøpet. Regelen innebærer at selgeren har opplysningsplikt om visse relevante forhold i forbindelse med salget. Det kan dreie seg om tingens levetid, miljøegenskaper knyttet til tingen og sikkerhetsrisiko som er forbundet med den.

Ufullstendig eller uriktige opplysninger i markedsføringen. Har selgeren i markedsføringen eller ellers gitt ufullstendige eller uriktige opplysninger om tingen eller bruken av den, vil tingen ha en mangel, med mindre selgeren tydelig har rettet dette opp før kjøpet eller at opplysningene ikke har hatt noen betydning for kjøpet. Selgeren er også ansvarlig selv om det er andre enn han selv som har gitt de ufullstendige eller uriktige opplysningene. Det gjelder for eksempel et reklamebyrå som har laget markedsføringsopplegget for produktet enten for selger, produsent eller importør.

Manglende opplysninger om installering, montering, bruk og stell og oppbevaring. Har selgeren ikke latt de nødvendige opplysninger om dette følge med ved leveringen, vil dette være en mangel, jfr. pkt. d). Den som selger en motorgrassklipper uten å brukeanvisning, har solgt den med en mangel. Det samme gjelder klær som er solgt uten vaskeanvisning. Det er ikke noe krav om at det må ha skjedd noe galt som følge av de manglende opplysningene. Nødvendige opplysninger er en objektiv norm, uavhengig av den enkelte kjøpers forutsetninger og behov.

Reglene om nødvendige opplysninger gjelder også for brukte varer. I utgangspunktet må derfor instruksjonsbok også foreligge ved salg av brukt bil, men dersom selger ved kjøpet opplyser om at denne ikke foreligger, vil det ikke foreligge noen mangel, jfr. forbeholdet "kjente eller måtte kjenne til" i 3. ledd. Bruks- eller installasjonsanvisning må foreligge på

⁹ Forslaget fra AP + SV lød slik: "Dersom ikke annet er avtalt, har forbrukeren rett til å bytte tingen innen 14 dager etter at tingen er levert. Ved bytte kan forbrukeren velge mellom en annen ting med verdi tilsvarende kjøpesummen eller rett til tilsvarende prisreduksjon ved annet kjøp hos selger innen ett år fra tingen er levert tilbake (tilgodelapp). Forbrukeren kan likevel ikke bytte tingen dersom bytte vil være uforenlig med tingens beskaffenhet, føre til verdiforringelse eller innebære en urimelig kostnad for selgeren. Det samme gjelder dersom tingen er ervervet ved auksjon eller er tilvirket eller bestilt spesielt for kjøperen."

norsk, svensk eller dansk hvis kjøpet har størst tilknytning til Norge. Etter omstendighetene vil også engelsk kunne godtas. Hvis det foreligger alminnelige kjente symboler, som for eksempel vaskeanvisning på plagg kan dette erstatte språk. Hvorvidt kravet om fullstendig installasjonsanvisning for varer som skal installeres gjelder generelt eller om kravet bare gjelder for varer som det er ment skal kunne installeres av forbrukeren selv, kan volde tvil. Etter forarbeidene er slik veiledning ikke nødvendig for varer som ikke skal monteres av kjøperen på egen hånd.

Et generell forutsetning er likevel at kjøperen ikke kjente eller måtte kjenne til de forhold som ellers kunne ha vært en mangel. Hvis kjøperen for eksempel har fått opplysningene ved et tidligere tilsvarende kjøp, foreligger det ingen mangel ved det siste kjøpet. Merk at loven bruker "måtte kjenne til" og ikke burde kjenne til. Innholdet i begrepet er drøftet ovenfor under § 15. Det er også her nok at den mulige uvitenhet om det aktuelle forholdet er uforståelig. Den som med åpne øyne aksepterer at en bruksanvisning ikke følger med kan ikke påberope dette som en mangel. Men forutsetningen må da være at han var klar over at bruksanvisningen var nødvendig for å kunne bruke tingen.

Ved tilvirkningskjøp hvor kjøperen holder materialene, kan han ikke bruke mangler som har sin årsak i disse materialene som grunn. Men dersom selgeren burde ha frarådet bruken av de uegnede materialene, gjelder ikke dette. En skredder som skal sy en dress av stoff som kjøperen har med, må si fra hvis stoffet ikke egner seg til formålet.

5.3 Ting solgt "som den er". Auksjonssalg. § 17

I noen kjøpsavtaler har partene avtalt at tingen selges "som den er", "as is" eller med et lignende alminnelig forbehold. Forbeholdet er nesten alltid tatt av selgeren og kjøperen er ofte ikke klar av rekkevidden av en slik formulering. Det er derfor uklart hvor langt et slikt forbehold rekker. Avtaleloven § 37.1. ledd nr. 3 kan være aktuelt å bruke på et slikt forbehold. Den sier at uklarhet om rekkevidden av vilkåret skal tolkes til fordel for den annen part, dvs. for forbrukeren. Et slikt forbehold innebærer ikke at kjøperen er avskåret fra å gjøre gjeldende mangler som skyldes andre forhold enn det som er nevnt i § 17. Det vil bero på en tolkning av avtalen. Bestemmelsen sier bare at det er noen forhold som kjøperen alltid kan påberope seg. Det er for det første hvis tingen er dårligere enn det forbrukeren med rimelighet kunne forvente ut fra forholdene, kjøpesum og forholdene ellers. Det kreves ikke at det må foreligge et utvilsomt misforhold mellom tingens stand og det kjøperen kunne regne med. Forbeholdet er ofte brukt ved salg av brukte ting. Kjøperen kan da ikke forvente en feilfri gjenstand og må forvente større vedlikehold enn for en ny. For det andre gjelder ikke forbeholdet hvis tingen er markedsført på en ukorrekt eller ufullstendig måte eller det mangler bruks- eller installasjonsanvisning til tingen, jfr. § 16.1. ledd pkt. c) og d).

Slike salgsklausuler innebærer en generell ansvarsfraskrivelse fra selgerens side for de fleste mangler. Klausulene kan derfor bidra til å undergrave og tildekke selgers informasjonsplikt ved kjøp av brukte varer. Det har derfor vært reist spørsmålet om denne adgangen til generell ansvarsfraskrivelse kan være i strid med EUs forbrukerkjøpsdirektiv artikkel 7 nr.1¹⁰.

For ting som er solgt på auksjon, gjelder de samme regler så langt de passer, § 17. 2. ledd.

Bestemmelsen gjelder bare for auksjonssalg av brukte ting. Auksjonssalg er det selv om selgeren kaller det noe annet. Det avgjørende er hva som tradisjonelt regnes som auksjon.

Hvis det først er et slikt salg, er det ikke nødvendig å ta forbehold i hvert enkelt tilfelle.

Auksjonarius som holder opp et klokke trenger derfor ikke si at den selges "som den er". Det fremgår av forarbeidene til bestemmelsen at kjøperen må ha hatt mulighet for å ha vært fysisk

¹⁰ Mindretallet i Stortinget (Ap + SV) mente at profesjonell selger har en plikt til å kjenne sin vare, og foreslo en bestemmelse om at slike generelle klausuler skulle settes helt til side: "Avtale om at tingen er solgt "som den er" eller med lignende alminnelig forbehold skal ikke tillegges vekt ved mangelsvurderingen."

til stede for at dette skal gjelde. Det er ikke nok at kjøperen har sett salgsgjenstanden på Internett eller lignende.

5.4 Tidspunktet for bedømmelse av om det foreligger en mangel § 18

Det er tidspunktet for når risikoen går over på kjøperen som avgjør om det foreligger en mangel. Det gjelder selv om mangelen først viser seg senere (såkalt “skjult” mangel). Konstruksjonsfeil kan føre til at ting etter kort tids bruk ikke fungerer. Slike feil er en mangel, selv om det ikke var mulig å påvise dem ved leveringen. Selgeren er normalt bare ansvarlig for feil og svakheter som var til stede ved leveringen. Feil som oppstår senere, må kjøperen selv ta ansvaret for.

Hvis det ikke kan bevise noe annet, skal feil som oppstår innen seks måneder etter risikoens overgang, formodes å ha eksistert ved risikoens overgang. Dette er en ny bevisregel i forhold til reglene i kjøpsloven og har sin bakgrunn i forbrukerkjøpsdirektivet¹¹. Den vil bety en betydelig styrking av forbrukerinteressene og vil gjøre det lettere for kjøperen å nå fram med reklamasjoner over funksjonsfeil de første 6 mnd. Loven presumerer at funksjonsfeilen forelår ved risikoens overgang. For andre feil kan det være lettere for selgeren å nå fram med at feilen skyldes manglende vedlikehold eller uriktig bruk av tingen. Seksmånedersfristen regnes fra risikoens overgang til feilen viser seg. Etter dette løper vanlige reklamasjonsfrister.

Det er viktig å understreke at formodningen bare gjelder så fremt ikke annet kan bevises. Kan selgeren bevise at feilen ikke forelår ved risikoens overgang, vil han slippe ansvar. Det er nok at selgeren kan sannsynliggjøre dette, for eksempel ved å dokumentere en komponentslitasje. Det er ellers kjøperen som har bevisbyrden for at kravene til mangel er oppfylt.

Bestemmelsen har også unntak fra formodningen om at mangelen var til stede ved risikoens overgang hvis denne er uforenlig med varens eller mangelens art, jfr. § 18.2. ledd, 2. setning. Hvis feilen erfaringsmessig normalt kan tilskrives forhold som inntreffer etter risikoens overgang, vil kjøperen ikke kunne påberope seg den som en mangel. En vare som har kort holdbarhet vil lett forderves i løpet av de første 6 mnd. At varen er brukt er ikke noe generelt unntak fra formodningen basert på “varens art”. Unntaket om “mangelens art” kan være feil som skyldes funksjonssvikt i enkeltkomponenter som normalt slites raskt. Det samme gjelder feil som det er indikasjoner på er oppstått etter ytre påvirkning som er kommet til senere, for eksempel ved støt og slag som ikke tingen er ment å tåle.

Risikoens overgang er hovedregelen for tidsskillet for ansvar for mangler. I § 18.3. ledd har en et unntak fra dette. Det gjelder hvis grunnen til at mangelen viser seg senere skyldes selgerens kontraktsbrudd. Selgeren kan for eksempel ha tatt på seg å montere tingen eller pakking og transport av den. Hvis han da ikke har oppfylt disse pliktene vil ikke risikoen gå over på kjøperen. Dette gjelder selv om selgeren ikke kan lastes for kontraktsbruddet. Eksempel: En sentralstøvsuger selger har påtatt seg å installere sentralstøvsugeren hjemme hos forbrukeren. Støvsugeren er levert hjemme hos forbrukeren, men er ikke installert fordi den personen som skulle gjøre dette arbeidet var blitt sykmeldt og selgeren ikke har hatt muligheter for å få arbeidet utført av andre. Risikoen går da over først når støvsugeren er installert.

Det samme gjelder hvis selgeren har påtatt seg utvidet ansvar i en garantiperiode. Risikoen for feil som omfattes av garantien går da ikke over før ved garantitidens utløp. Den norske regelen er her annerledes enn den svenske, som omfatter alle mangelsbeføyelsene i loven. Regelen i § 18.3. ledd om garantierklæringer og garantier i tilknyttet reklame sier bare at vilkårene i disse er bindende for garantigiveren. Dette er bare til opplysning og er i og for seg unødvendig da dette også ellers ville fulgt av gjeldende rett.

---

¹¹ Art. 5 nr. 3

Flertallet i justiskomiteen (SV + Frp + AP), var ikke fornøyd med dette og ønsket at Regjeringen skal komme tilbake med regelforslag om garantier. De mente at slike garantier ofte var egnet til å forvirre forbrukerne, ja stundom også begrense deres rettigheter. EU-direktivet regler om garantier ble gjennomført delvis gjennom endringer i markedsføringsloven pr. 1.7.2002, jf Ot.prp.nr.43 (2001-2002). Men reglene i markedsføringsloven har innegn virkning i forholdet mellom partene. Departementet ønsket i motsetning til Forbrukerrådet, ikke på det nåværende tidspunkt å gå inn for å regulere nærmere virkningene av at det er gitt en garanti.

Den svenske konsumentköplag (§ 21) lyder:

“ Har säljaren eller någon annan för hans räkning genom en garanti eller liknande utfästelse åtagit sig att under en viss tid svara för varan eller en del därav eller för en egenskap hos varan, skall fel anses föreligga, om varan under den angivna tiden försämras i det avseende som utfästelsen omfattar.

Första stycket gäller inte, om det görs sannolikt att försämringen beror på en olyckshändelse eller därmed jämförlig händelse eller på vanvård, onormalt brukande eller något liknande förhållande på köparens sida. ”

Bestemmelsen fastsetter at det foreligger en mangel dersom det foreligger et brudd på garantien. Dette fører igjen til at kjøperen kan gjøre alle mangelsbeføyelsene gjeldende. Flertallet var i utgangspunktet positiv til en tilsvarende regel i den nye norske forbrukerkjøpsloven. Garantien skal være rettslig bindende på de vilkår som er gitt. Dessuten er forbrukerkjøpsloven ellers ufravikelig, det vil si at en garanti som søker å frata forbrukeren mangelsbeføyelser i reklamasjonsperioden ikke vil være gyldig. Forbrukeren er således gitt ett visst vern ved garantier. Videre vil reglene om bruk av garantier i markedsføringsloven styrkes og til dels henge sammen med forbrukerkjøpslovens regler. En regel som den svenske vil således ved første øyekast ha mindre betydning i Norge. Det er imidlertid et poeng at markedsføringsloven ikke gir sivilrettslige sanksjoner. Flertallet ba ut fra dette Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til bestemmelse vedrørende garantier.

6 Forsinkelse. Forbrukerens krav som følge av forsinkelse. Kap. 5

6.1 Forbrukerens krav ved forsinkelse § 19

Når tingen uteblir helt eller leveres for sent, foreligger det en forsinkelse. Men dette gjelder ikke hvis den manglende levering skyldes kjøperen selv. Ved forsinkelse har kjøperen valget mellom å fastholde kjøpet (kreve levering) eller heve kjøpet. Han har også rett til å holde kjøpesummen tilbake og til å kreve erstatning av selgeren. Erstatningskravet faller ikke bort selv om han gjør gjeldende andre krav. Hvis selgeren har påtatt seg andre plikter, som for eksempel å montere tingen hjemme hos kjøperen, gjelder reglene om forsinkelse for selve tingen tilsvarende. Men for slik forsinkelse kan partene avtale andre løsninger, jfr. § 19.3. ledd.

6.2 Tilbakeholdsrett § 20

Ved kjøp gjelder prinsippet om ytelse mot ytelse. Ytelsene skal utveksles samtidig med mindre partene har avtalt forskuddsbetaling eller kreditt (samtidighetsprinsippet). Den ene

trenger ikke å oppfylle uten at den andre også gjør det. Hvis den enes ytelse uteblir, kan den andre holde tilbake sin. Denne retten til å holde sin ytelse tilbake kalles tilbakeholdsrett. Hvis selgeren leverer for sent, kan kjøperen holde hele eller deler av kjøpesummen tilbake. Hvor meget kan han holde tilbake? Loven sier at han kan holde tilbake nok til å dekke sitt krav, men ikke mer enn det som åpenbart trengs for å gi betryggende sikkerhet for kravet.

6.3 Rett til oppfyllelse § 21

Hvis selgerens ytelse uteblir har kjøperen rett til å fastholde kjøpet og kreve oppfyllelse. Retten gjelder likevel ikke hvis det foreligger en hindring som selgeren ikke kan overvinne eller oppfyllelse vil medføre en så stor ulempe for ham at det står i vesentlig mislighold til forbrukerens interesse i at ytelsen blir oppfylt. Men faller hindringen bort innen rimelig tid, kan han likevel kreve oppfyllelse. Retten til oppfyllelse ved forsinket levering faller bort hvis kjøperen venter urimeliglenge med å fremme krav om oppfyllelse.

6.4 Forespørsel § 22

Hvis forbrukeren får en forespørsel fra selgeren om han ønsker levering til tross for forsinkelsen, må han svare innen rimelig tid etter at han fikk meldingen. Gjør han ikke det kan han ikke heve hvis levering skjer til angitt tid. Det samme gjelder hvis selgeren underretter kjøperen om at tingen vil bli levert til en gitt tid.

6.5 Heving § 23

Kjøperen kan heve kjøpet så fremt forsinkelsen er vesentlig. Har selgeren allerede levert, må kjøperen gjøre kravet om heving gjeldende innen rimelig tid etter han fikk greie på at tingen var levert. Hvorvidt forsinkelsen er vesentlig eller ikke beror på skjønn hvor det særlig skal legges vekt på forsinkelsens betydning for kjøperen. Da skal det blant annet legges vekt på hva slags type kjøp det dreier seg om og om leveringen skulle skje til bestemt tid. Brudeparet som har bestilt en kake til bryllupsdagen, må selvsagt kunne heve hvis kaka ikke blir levert før dagen etter.

Har forbrukeren satt en tilleggsfrist som selgeren ikke greier å holde, kan han heve hvis tingen ikke blir levert innen fristen. Så lenge fristen løper kan kjøperen ikke heve, med mindre selgeren sier fra at han ikke kan oppfylle fristen.

Ved levering av en ting som særskilt skal tilvirkes for kjøperen kan ikke kjøperen heve så fremt med mindre han får et vesentlig tap som følge av forsinkelsen eller at formålet med kjøpet blir vesentlig forfeilet.

6.6 Erstatning § 24

Forbrukeren kan kreve erstatning for det økonomiske tapet han lider som følge av forsinkelsen. Retten til erstatning faller bort hvis årsaken til forsinkelsen er en hindring som ligger utenfor selgerens kontroll og som selgeren ikke med rimelighet kunne forventes at han skulle ha tatt i betraktning på avtaletiden. Selgeren er også fri for ansvar hvis han har gitt en tredjeperson oppdrag i å oppfylle hele eller deler avtalen og denne personen også var forhindret av et forhold som lå utenfor hans kontroll. Det samme gjelder hvis dette var tilfelle for leverandøren til selgeren. Men ansvarsfriheten gjelder bare så lenge hindringen er til stede. Oppfyller ikke selgeren da sin leveringsplikt, kan forbrukeren kreve erstatning for det tapet

har lider etter at plikten igjen inntrådte. Reglene om utmålingen av erstatningen finner en i kapittel 11.

6.7 Opplysningsplikt om hindringen § 25

Selgeren plikter å gi melding til kjøperen hvis det oppstår hindring som gjør at han ikke kan levere. Gir han ikke slik melding innen rimelig tid etter at han fikk eller burde fått kjennskap til hindringen, blir han erstatningspliktig for det tapet som kunne vært unngått. Eksempel: En bilforhandler skal levere en bil til en forbruker. Båten skulle ha kommet til Drammen bilhavn fra Japan den 23. juli og bilen skulle vært levert 1.juli. Båten fikk et motorhavari på veien og måtte i dokk i India. Selgeren fikk melding om dette 10. juni, men sa ikke fra til kjøperen før dagen før levering. Kjøperen hadde solgt og levert den gamle bilen sin og måtte leie en leiebil for å reise på ferie. Hvis kjøperen hadde fått melding om forsinkelsen før kunne han ha utsatt ferien sin eller beholdt den gamle bilen sin noen uker.

7 Forbrukerens krav som følge av mangler ved salgsgjenstanden Kap. 6

7.1 Forbrukerens krav ved mangler § 26

Hvis det foreligger en mangel som selgeren er ansvarlig for, kan kjøperen holde kjøpesummen tilbake, jfr. prinsippet om ytelse mot ytelse. I tillegg kan han velge om han vil kreve retting (reparasjon) eller omlevering etter bestemmelsene i §§ 29-30. Videre kan han kreve prisavslag etter § 31 og heving hvis betingelsene for dette etter § 32 er til stede. Til sist kan han kreve erstatning for det tapet han har lidd som følge av mangelen etter § 33. Retten til erstatning faller ikke bort selv om kjøperen gjør gjeldende andre krav eller at andre krav ikke er til stede. Reglene om rettigheter ved mangler gjelder også andre feil ved selgerens oppfyllelse, så langt disse passer. For slike feil kan partene avtale andre løsninger. Men avtalefriheten gjelder ikke selgerens plikt etter avtalen til installasjon av tingen. For feil som skyldes kjøperens forhold er selgeren selvsagt ikke ansvarlig for. Hvis kjøperen har skadet tingen etter leveringen, foreligger det jo ikke noen mangel ved tingen. Den var jo da fri for mangler ved leveringen, dvs. ved risikoens overgang.

7.2 Reklamasjon § 27

Hvis forbrukeren skal gjøre gjeldende at en ting har en mangel, må han si fra om han vil påberope seg mangelen innen rimelig tid etter at han oppdaget eller burde ha oppdaget mangelen. Denne meldingen til selgeren kalles for reklamasjon. Uttrykket "innen rimelig tid" er skjønnsmessig. Hvor lang tid dette er, må vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle. Det vil bl.a. være avhengig av hva slags vare det dreier seg om. Er holdbarheten kort eller det er en vare som skal forbrukes, må det kreves raskere reklamasjon enn om det dreier seg om en vare som skal vare. Mangelen art og kjøperens situasjon vil også kunne spille inn. Står kjøperen på reisefot, må han kunne vente med å reklamere til han kommer hjem, med mindre oppholdet hjemmefra blir langvarig. For å skape klarere regler for forbrukerne har loven innført en minimumstid som forbrukeren har til rådighet. Denne er satt til 2 måneder etter at forbrukeren oppdaget mangelen. En reklamasjon som kommer innen denne fristen er aldri kommet for sent.

Forbrukerkjøpsloven opprettholder ellers de absolutte reklamasjonsfrister som en hadde i kjøpsloven. Reklamerer forbrukeren på en mangel etter at det har gått over 2 år etter overtakelsen, har forbrukeren tapt sin reklamasjonsrett. For ting som etter vanlig bruk er ment å vare vesentlig lengre enn dette, er reklamasjonsfristen 5 år. Det er hvor lenge den vanlige kjøper har berettiget grunn til å vente at den skal vare som er avgjørende. Momenter som for eksempel kan ha betydning er selgerens opplysninger, pris og nærmere omstendigheter omkring avtalen. Ved salg av nye masseproduserte varer må en imidlertid ved vurderingen se mer bort fra den konkrete salgssituasjonen. For brukte varer må en trekke inn den konkrete salgsgjenstands tilstand på det tidspunkt den selges. En ett år gammel bruktbil må en likevel normalt si er ment å vare vesentlig lenger enn to år. Men den som kjøper en brukt bil må være forberedt på i noe større grad på at mindre deler og lignende svikter. Alle bilmerker er ikke like holdbare. Hvis en mangler andre holdepunkter, må en kunne sammenligne med produkter i samme prisklasse fra andre produsenter. Er en i tvil om det 2 eller 5 års fristen gjelder, bør en etter forarbeidene la tvilen falle ut til den lengste fristen. For at 5 årsfristen skal gjelde må tingen være ment å vare vesentlig lengre enn 2 år. Hvor lenge dette er, kan ikke sies eksakt, men departementet antok i proposisjonen i at utgangspunktet at 4 år måtte å være nok¹². Flertallet i Justiskomiteen i Stortinget (H, Frp og KrF) reagerte på dette og sa følgende:

”Flertallet mener at denne paragrafen gir en ubalanse i forholdet mellom forbruker og selger. Slik lovteksten er utformet, kan det tolkes som om forbrukeren kan reklamere på en vare etter fem år dersom forventet levetid er 3-4 år. Et slikt resultat vil etter flertallets syn være urimelig.

Etter flertallets syn må reklamasjonsfristen på 5 år gjelde gjenstander som har en beregnet levetid på 5 år og mer. Flertallet ønsker en videreføring av dagens lovgivning, men ber departementet om å vurdere dette forholdet spesielt.”

Etter dette kan det være noe usikkert hvor lang tid ”vesentlig lenger enn to år” er. Uttalelsen fra flertallet i komiteen må kan hende forstås kun som en oppfordring til regjeringen om å se nærmere på dette.

Kravet til tingen må være at den skal fungere tilfredsstillende, i hovedsak som tidligere. Men om den teknologiske har gjort tingen utilfredsstillende, spiller det ingen rolle. En 3 år gammel mobiltelefon skal vare i 5 år selv om den etter de flestes oppfatning er gått helt ut “på dato”. At kapasiteten på tingen går ned eller at en må skifte betydningsfulle deler er heller ikke nok til at 5 årsfristen ikke gjelder.

Det er forventet varighet etter vanlig bruk som gjelder. Men dette har ikke noen innvirkning på reklamasjonsfristen. Men bruker forbrukeren tingen usedvanlig mye eller usedvanlig hardt, vil dette ha betydning for vurderingen av om det foreligger en mangel.

5-års fristen gjelder for de fleste “hvite”- og “brune”varer, bla. for elektriske artikler som TV, radio, videospiller, komfyr, kjøleskap, vaskemaskin m.m. Disse fristene gjelder ikke hvis selgeren i avtalen har gitt forbrukeren en garantitid eller ved avtale påtatt seg ansvar utover dette. En reklamasjon må holde seg innenfor både den relative og den absolutte reklamasjonsfristen i bestemmelsen.

Ved rettsmangler etter § 15.2. ledd pkt. g gjelder heller ingen absolutt reklamasjonsfrist. Etter denne har selgeren opptrådt grovt uaktsomt eller i strid med redelighet og god tro. Dersom forbrukeren oppdager etter 6 år at en tredjeperson har en heftelse i tingen, vil han fortsatt kunne reklamere på denne mangelen.

¹²Kommentarene til § 27, side 182, 1. spalte, 2. avsnitt i proposisjonen (sitat):

“Det er et vilkår at tingen er ment å vare vesentlig lenger enn to år. Etter departementets oppfatning er det ikke hensiktsmessig med en helt skarp tidsangivelse. En kan likevel ta som utgangspunkt at for en vare eller deler som er ment å vare om lag fire år, vil fem års fristen gjelde.”

Det er ikke noe krav verken til form eller innhold i meldingen til selgeren. Forbrukeren trenger derfor ikke si noe hva han vil kreve. Reklamasjonen trenger ikke være spesifisert slik den måtte være etter kjøpsloven. Regelen blir følgelig den samme som etter håndverkertjenesteloven. Det er nok at forbrukeren sier at han ikke er fornøyd med varen og at han i noen grad er i stand til å konkretisere hva feilen består i eller hvordan den viser seg. En generell misnøye er ikke nok. Selgeren må ha fått et varsel om at kjøperen kan komme til å gjøre gjeldende et krav etter kjøpet. Forbrukeren som ringer til den elektriske forretningen og sier at kjøleskapet han har kjøpt hos dem durer unormalt mye, har oppfylt kravet til reklamasjon. Hvis forbrukeren bare har gitt en nøytral reklamasjon, må han senere si noe nærmere om kravet. Gjør han ikke det, kan kravet falle bort på grunn av passivitet og i ytterste fall etter reglen om foreldelse¹³.

Forbrukerrådet ga under høringen uttrykk for at en nøytral reklamasjon må betraktes som en melding om heving i de tilfeller det foreligger en mangel som representerer et vesentlig kontraktsbrudd. Ved andre mangler mente Forbrukerrådet at en måtte forstå en slik nøytral reklamasjon som et krav om avhjelp (utbedring/omlevering). Departementet mente dette en slik løsning i for liten grad tok hensyn til at forholdene kunne ligge nokså ulikt an i ulike situasjoner.

Hvis selgeren har overlatt til en annen å rette feil m.m., kan forbrukeren melde om mangelen til denne. Unnlater forbrukeren å reklamere i tide, mister han retten til å påberope seg mangelen. Dette gjelder likevel ikke hvis selgeren har opptrådt grovt uaktsomt eller i strid med redelighet og god tro.

Den relative og skjønnsmessige reklamasjonsfristen begynner å løpe fra forbrukeren oppdaget eller burde oppdaget mangelen. Minstefristen løper imidlertid fra han faktisk oppdaget mangelen. Det er tidspunktet da han oppdaget de faktiske forholdene som fremsto for ham så klare at hadde en oppfordring om å gjøre forholdet gjeldende som en kjøpsrettslig mangel. Hvis forbrukeren oppdager at det henger en løs ledning fra tingen, er det først når han forstår at ledningen har et formål for ham at han er pliktig til å reklamere. Men det kreves ikke at han forstår rekkevidden av at den ikke er tilkoblet.

Forbrukerne kjøper i vår tid en rekke gjenstander som blir mer og mer kompliserte.

Forbrukeren vil ofte trenge å konferere med andre om han skal reklamere eller ikke og vil dersom det ikke er større feil gjerne vente for å se tiden an om mangelen vil forsvinne. En del mangler utvikler seg også over tid. Det gjelder for eksempel slitasje på møbler. Kunden vil da ikke være sikker på om han kan reklamere. Selgeren vil på sin side da kunne påberope at reklamasjonen er kommet for seint.

7.3 Tilbakeholdsrett § 28

På samme måte som ved selgerens forsinkelse har forbrukeren rett til å holde tilbake hele eller deler av kjøpesummen for å dekke det kravet som følger av mangelen. Men han kan ikke holde tilbake åpenbart mer enn det som vil gi betryggende sikkerhet for kravet. Den som kjøper en bil til kr 275 000,- som har en bulk i forskjermen kan derfor ikke holde tilbake mer enn det vil koste å reparere skaden med et visst slingringsmonn. Hvis forbrukeren har fått et grovt overslag på kr 5 000,-, må han kunne holde tilbake noe mer for å kunne være på den sikre siden, men ikke kr 20 000,-.

7.4 Retting og omlevering (avhjelp) § 29

¹³ Jfr. Ot.prp. nr. 29 (1988-89) om lov om håndverkertjenester mm. for forbrukere s. 86

Forbrukeren har ved mangel valget mellom å kreve retting eller å få levert en tilsvarende mangelfri ting i stedet (omlevering). Denne valgretten er ny i forhold til det som gjaldt etter kjøpsloven, hvor selgeren kunne møte kravet om ny ting med et tilbud om avhjelp. Regelen følger opp kravet i EUs forbrukerkjøpsdirektiv¹⁴. Avhjelp eller retting innebærer at selgeren må sette tingen i den stand som kjøperen kan kreve etter avtalen og lovens mangelsdefinisjon. Den som kjøper en genser som har gått opp i sømmen, får sømmen sydd igjen. Forutsetningen er selvsagt at rettingen ikke blir synlig eller gjør at genseren ellers blir mindre verdt. Selgeren trenger ikke å gjøre rettingen selv, jfr. uttrykket “sørge for”. Han kan overlate retting til en tredjeperson eller et firma, for eksempel et servicefirma. Omlevering er levering av en ny tilsvarende vare. Også brukte varer kan i prinsippet omleveres hvis selgeren er i stand til å finne en ny tilsvarende brukt vare. Men dette er ikke alltid mulig. Valgretten gjelder likevel ikke hvis gjennomføringen av kravet er umulig eller volder selgeren urimelige kostnader. Ved denne vurderingen skal det legges vekt på verdien av mangelfri ting, mangelens betydning og om andre befyelser kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for forbrukeren. Ved salg av brukte ting vil tingen gjerne ha slike egenskaper at den ut fra partenes forutsetninger med rimelighet ikke kan erstattes med den annen. Retting kan også være umulig så fremt det ikke lenger er mulig å skaffe bestemte deler.

Alternativet “urimelig kostnader” er tatt fra forbrukerkjøpsdirektivet. I kjøpsloven er formuleringen “volder selgeren urimelig kostnad eller ulempe”. Etter forbrukerkjøpsloven kan en nå ikke legge vekt på rene ulemper for selgeren, så lenge disse ikke slår ut i økte kostnader. Men det vil de som regel gjøre for en profesjonell selger. Kostnader er både utlegg og bruk av arbeidskraft og andre ressurser. Hvis kjøperen velger omlevering, kan selgeren bare velge dette alternativet om kostnadene blir vesentlig høyere enn ved retting. Motsatt om kjøperen velger retting, kan selgeren ikke avvise dette med mindre kostnadene ved retting er vesentlig høyere enn ved omlevering.

Ved salg av industrivarer vil som regel ikke krav om omlevering innebære en urimelig kostnad eller ulempe for selgeren. At selgeren får tilbake en ting som han ikke kan selge til full pris vil normalt ikke være nok. Men hvis verditapet etter bare kort tids bruk vil bli betydelig, kan det være grunn til å nekte omlevering. For nye biler vil for eksempel verditapet ofte bli svært stort slik at omlevering må sies å innebære en betydelig kostnad for selgeren. Flertallet i Stortinget tilføyde ordet ”særlig” i § 29.2.ledd i bestemmelsen. Den lyder nå:

“ Ved avgjørelsen av om kostnadene er urimelige etter første ledd, annet punktum, skal det legges særlig vekt på verdien av en mangelfri ting, mangelens betydning og om andre befyelser kan gjennomføres uten vesentlig ulempe for forbrukeren. ”

Flertallet i Justiskomiteen (H, Frp og KrF), viste til at loven skal dekke mange forskjellige typer kjøp og situasjoner. De støttet forslaget om at forbrukeren skal ha rett til erstatningsgjenstand dersom selger skal avhjelpe en mangel eller foreta en omlevering. En del næringsdrivende ville måtte bestille reservedeler eller tilsvarende vare fra utlandet før avhjelping eller omlevering kan foretas. Flertallet viste til at det nok i noen tilfeller kan være problematisk for selger å få foretatt oppretting i løpet av 7 dager. Samtidig er det også viktig å ivareta hensynet til forbrukeren, og flertallet støttet derfor departementets forslag, men la til:

”Flertallet er bekymret for at forbrukerkjøpsloven på flere områder kan bidra til at det kan oppstå et miljøproblem, for eksempel ved skroting av hvite- og brunevarer.”

---

¹⁴ Art. 3 nr. 3

”Den foreslåtte bestemmelsen i § 29 som gir forbrukeren rett til å kreve ny vare, kan være med på å styrke “bruk og kast-mentaliteten ” i samfunnet, noe flertallet ville se på som uheldig.

Flertallet mener det er viktig å ta hensyn til miljøkonsekvensene av lovforslaget. Dersom selger har mulighet til å rette ved første gangs reklamasjon, kan dette være med på å redusere antall varer som skrotes/ødelegges unødvendig. Det må være et mål at flest mulig gjenstander repareres, slik at de kan nyttes lenger. Flertallet mener man bør legge særlig vekt på hensynet til en miljøvennlig praktisering av forbrukerkjøpsloven, og fremmer derfor følgende forslag til en endring i § 29 annet ledd....”

Ved behandlingen i Odelstinget sa statsråden (Dørum) bl.a. dette om spørsmålet:

”Jeg synes det kan være et poeng at man ikke unødvendig skroter tunge produkter. Samtidig er den teksten som er lagt til rette, såpass sterk til fordel for forbruker og såpass sterk i presset på den som produserer, at jeg tror det vil fremme en riktig miljøpolitikk.”

Hvor langt en skal trekke miljøhensyn og gi selgeren rett til avhjelp i stedet for omlevering er noe uklart. Det skal for det første bare gjelde ved første gangs reklamasjon og når det ved omlevering er reell fare for at varen som leveres inn blir skrotet/ødelagt.

I de tilfellene hvor forbrukeren verken har krevd retting eller omlevering kan selgeren tilby dette så fremt rettingen eller omleveringen kan skje uten opphold. Uten opphold betyr at han ikke kan vente med å ta beslutningen, men at han har tid til å foreta de nødvendige undersøkelser av tingen før han bestemmer seg. Sørger han for slik retting eller omlevering, kan forbrukeren verken kreve prisavslag eller heving. Eksempel: En forbruker har kjøpt en selskapskjole som hun oppdager har en feilsøm. Hun tar med seg kjolen til forretningen, som tilbyr seg å rette på sømmen. Forbrukeren får kjolen tilbake dagen etter og i god tid før forbrukeren skal bruke kjolen. Her vil forbrukeren verken ha rett til prisavslag på kjolen eller heve kjøpet. Erstatning kan han imidlertid kreve dersom han kan påvise å ha hatt økonomisk tap som følge av mangelen. Men forbrukeren kunne her ha valgt omlevering. Da måtte selgeren ha omlevert med mindre vilkårene for å avvise dette var til stede.

7.5 Gjennomføring av avhjelp § 30

Forutsetningen for at forbrukeren skal måtte godta avhjelp er at det kan skje uten kostnader for forbrukeren og uten ulempe for ham. Det nå også skje innen rimelig tid og uten at forbrukeren risikerer ikke å få dekket sine utlegg. Forbrukeren som har kjøpt en ny mobiltelefon som har sluttet å virke og blir møtt med et tilbud om avhjelp (reparasjon), må enten kunne heve eller kreve omlevering hvis han ikke har fått mobiltelefonen tilbake etter en måned. Reparasjonen har her ikke skjedd innen rimelig tid. Selgeren har etter bestemmelsen kun to avhjelpsforsøk. I eksemplet foran vil forbrukeren etter annen gangs reparasjon, ha rett til å avvise et ytterligere forsøk på å få rettet feilen. Omlevering eller heving er da alternativene som står igjen i tillegg til erstatning. Bare hvis det foreligger særlige grunner må kjøperen finne seg i mer enn to forsøk på avhjelp.

Forbrukeren har krav på erstatningsgjenstand så fremt han blir avskåret fra å bruke tingen i mer enn en uke. I eksemplet med mobiltelefonen, ville forbrukeren ha hatt krav på å få låne en annen mobiltelefon mens hans egen var på reparasjon. Lånet skal være gratis. Kravet om erstatningsgjenstand er imidlertid skjønnsmessig, forbrukerens behov skal veies opp mot selgerens kostnad og ulempe ved å måtte stille en erstatningsgjenstand til disposisjon for forbrukeren. Forbrukeren som får reparert vaskemaskinen sin kan ikke uten videre forlange at selgeren stiller til rådighet en erstatningsmaskin og frakter og monterer maskinen, selv om

forbrukeren må være uten maskin i en uke. En flerbarnsfamilie med små barn kan imidlertid ikke uten videre være en slik maskin foruten over lengre tid.

Hvis forbrukeren har påstått at det har vært en mangel ved tingen og det senere viste seg at det ikke var det, kan selgeren kreve erstattet sine utgifter til undersøkelser av tingen.

Forutsetningen for dette er likevel at han på forhånd har gjort forbrukeren oppmerksom på at han vil kreve slike kostnader dekket.

7.6 Prisavslag § 31

Bestemmelsene om prisavslag og heving er på samme måte som i håndverkertjenesteloven¹⁵ og bustadoppføringslova¹⁶ regulert i hver sin paragraf. Bestemmelsen bygger på kjøpslovens regler¹⁷ om kjøperens rett til prisavslag som følge av en mangel, samt utmålingen av slikt prisavslag. Det er imidlertid en forskjell. Forbrukerkjøpsloven har fått en unntaksregel hvoretter forbrukeren når særlige grunner foreligger kan gis prisavslag selv om mangelen ikke er verdiforringende. Denne regelen er gitt for å tilfredsstillе forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 3 nr. 5. (NOU 1993: 27 s. 139).

Forbrukerkjøpsloven § 31 gir forbrukeren rett til prisavslag hvis det kjøpsrettslig foreligger en mangel ved tingen. Forutsetningen er at denne mangelen er rettet eller at tingen er omlevert i samsvar med §§ 29 og 30. Etter bestemmelsen har forbrukeren rett til et "passende" prisavslag, et uttrykk som er tatt inn på bakgrunn av forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 3 nr. 5. Et forholdsmessig prisavslag vil etter dagens regler som hovedregel måtte anses som passende. Reduksjonen settes til en prosentsats som svarer til mangelens reduksjon av tingens verdi i forhold til verdien uten mangel. Det betyr i realiteten at det stilles vilkår om at tingens verdi er redusert som følge av mangelen. Hvis det foreligger særlige grunner, er det ikke noe krav om verdiforringelse. Dette unntaket er først og fremst ment å fange opp de tilfellene hvor kjøperen ikke kan påvise noen verdireduksjon som følge av mangelen, men den kan også være aktuelt å bruke i tilfeller hvor en er nødt til å fastsette verdireduksjonen mer skjønnsmessig.

Innholdet i utmålingskriteriet er ment å være det samme som i § 25. 2.ledd 2. pkt i håndverkertjenesteloven. I forarbeidene til denne bestemmelsen står det følgende¹⁸:

“Dersom kostnadene ved retting generelt vil bli urimelige i forhold til mangelens betydning for forbrukeren, skal prisavslaget svare til mangelens betydning. Vanligvis vil mangelen også i disse tilfeller innebære en objektiv verdireduksjon for forbrukeren, og prisavslaget skal da svare til verdireduksjonen. Men tjenesten kan også ha mangler selv om den objektivt sett ikke er mindre verdt. Det er f.eks lagt takstein av en annen - men like bra - type som den bestilte, eller sofaen er trukket med stoff i feil farge. Også i slike tilfeller vil forbrukeren ha rett til prisavslag som svarer til mangelens betydning ut fra en skjønnsmessig vurdering.”

I forarbeidene til § 31 understreket Justisdepartementet at annet ledd var ment å være en nokså snever unntaksregel. Bestemmelsen skal først og fremst være aktuell i tilfeller hvor kjøperen ikke har noen andre passende beføyelser.

Ved kjøp av brukte ting på auksjon hvor forbrukeren har anledning til å være tilstede har forbrukeren ikke noen rett til å kreve prisavslag. Kravet om at forbrukeren må kunne ha hatt anledning til å være til stede er nytt i forhold til kjøpsloven og henger sammen med at

¹⁵ Håndverkertjenesteloven §§ 25 og 26

¹⁶ Bustadoppføringslova §§ 33 og 34

¹⁷ Kjøpsloven § 37 og 38

¹⁸ Ot.prp. nr. 29 (1988-89) Om lov om håndverkertjenester mm for forbrukere s. 39-40

auksjonssalg nå kan skje pr. telefon og via Internett og samsvarer med forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 1 nr. 3.

7.7 Heving § 32

Paragrafen som med små endringer svarer til reglene i kjøpsloven,¹⁹ regulerer forbrukerens rett til å heve kjøpsavtalen som følge av mangler ved salgsgjenstanden. Bestemmelsen sier at kjøperen ”i stedet for” prisavslag kan heve avtalen. Det betyr at vilkårene for prisavslag må være oppfylt. Mangelen må derfor ikke være rettet eller tingen omlevert i samsvar med §§ 29 og 30.

Retten til å heve gjelder likevel ikke når mangelen er ”uvesentlig”. Dette innebærer språklig sett en endring sammenlignet med kjøpsloven § 39.1. ledd og at terskelen legges noe lavere. Meningen med den endrede formuleringen er at hevingsterskelen skal være lik den terskelen forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 3 nr. 5 legger opp til.

I følge Forbrukerkjøpsutvalget vil en ved vesentlighetsvurderingen etter kjøpsloven § 39 måtte vurdere dette konkret ut fra den avtale som foreligger, samt tingens art og forholdene omkring kjøpet. Utvalget sa dessuten følgende²⁰:

”Også muligheten for å nå fram med andre misligholdsreaksjoner må inngå i vurderingen, typisk om mangelen er lett å utbedre m.v. Det vil måtte legges særlig vekt på mangelens betydning for kjøperen.”

”Det er ikke noe vilkår for å kunne heve at selgeren er å bebreide i noen sammenheng. På den annen side vil det normalt være enklere å fastslå at vesentlighetskravet er oppfylt hvis selgeren har opptrådt på en klanderverdig måte i forhold til spørsmål som er betydning ved mangelvurderingen. Det kan være tilfellet hvor selgeren ikke har oppfylt sin opplysningsplikt. Dersom selgeren har foretatt utbedringsforsøk, vil dette i seg selv være et moment som skal telle med. Det forhold at selgeren ikke klarer å reparere, kan indikere at mangelen allerede av den grunn kan sies å være vesentlig. Men selv om så ikke skulle være tilfelle, eksempelvis fordi selgeren ikke har opptrådt fagmessig ved forsøk på utbedring, vil tidsmomentet og ulempen ved å være uten en mangelfri gjenstand, måtte tillegges vekt. Slik sett vil vesentlighetskravet kunne oppfylles ved en kombinasjon av mangel og en form for forsinkelse. Hvor mange forsøk selgeren skal få, må vurderes konkret.”

”Tidligere mangler av annen art, vil også måtte inngå i vurderingen selv om disse er utbedret på en tilfredsstillende måte. Enkeltstående mangler som hver for seg ikke er tilstrekkelige til å fylle vesentlighetskravet, kan via kumulering føre til at vilkåret for å heve er oppfylt.”

En nærmere presisering av hevingsvilkåret vil måtte skje ut fra teori og praksis. Regelen er felles for tilvirkningskjøp og andre kjøp. Forbrukerlovutvalget foreslo en særlig bestemmelse om vilkårene for heving av tilvirkningskjøp. Forbrukeren skulle etter utvalgets forslag bare kunne heve dersom mangelen ville medføre at forbrukerens formål med kjøpet ble vesentlig forfeilet. Begrunnelsen for en annen terskel for heving ved tilvirkningskjøp var at heving av gjenstander som er særskilt tilvirket for en person, lettere fører til at selgeren blir sittende med tingen, eller iallfall at det er vanskeligere å få solgt tingen til andre til en god pris. Men Justisdepartementet fant at en slik særbestemmelse ville være problematisk i

¹⁹ Kjøpsloven § 39 første ledd, jf. § 37 første ledd.

²⁰ NOU 1993: 27 Forbrukerkjøpslov s. 140, 1. og 2. spalte

forhold til forbrukerkjøpsdirektivet artikkel 3 nr. 6 og kom til heving av tilvirkningskjøp måtte bedømmes med utgangspunkt i den alminnelige bestemmelsen. Etter departementets oppfatning skal slike forhold fremdeles tillegges vekt ved hevingsvurderingen, men det avgjørende blir om mangelen er uvesentlig. Særlig ved tilvirkningskjøpene vil det være nærliggende også å legge vekt på betydningen for selgeren av at heving skjer.

7.8 Erstatning § 33

Bestemmelsen regulerer selgerens erstatningsansvar overfor forbrukeren for mangler ved salgsgjenstanden. En prinsipiell nydannelse ved bestemmelsen er at det alminnelige ansvarsgrunnlaget ved mangler er gjort rent objektivt. I utgangspunktet vil forbrukeren ha krav på erstatning for ethvert økonomisk tap han lider. Begrensningene ligger i kravet til adekvans.

De særlige bestemmelsene om rett til erstatning ved manglende avhjelp i kjøpsloven § 34.3. ledd er ikke opprettholdt i forbrukerkjøpsloven. Erstatningen må også i disse tilfellene avgjøres ut fra de alminnelige reglene om rett til å kreve erstatning ved mangler. I og med at det alminnelige ansvarsgrunnlaget ved mangler er gjort rent objektivt, vil dette spørsmålet ha mindre praktisk betydning.

Bestemmelsen vil gjelde også når kravet er begrunnet med at det foreligger en rettsmangel etter § 11.2. ledd pkt. g.

7.9 Produktskader § 34

Bestemmelsen gjelder selgers erstatningsansvar for produktskader. Selgerens ansvar også omfatter skade på gjenstander som salgstingen brukes til fremstilling av eller som har nær eller direkte sammenheng med dens forutsatte bruk. Denne avgrensningen svarer til kjøpslovens grense mellom direkte og indirekte tap i forbindelse med produktskader. Etter § 34.2. ledd kan selgeren bli ansvarlig for produktskader etter et skyldansvar med omvendt bevisbyrde. Ansvarer gjelder bare så langt tapet kan anses adekvat. Det overlates dermed til rettspraksis å trekke den nærmere grensen for hvilke tap som kan kreves erstattet etter denne bestemmelsen. Bakgrunnen for denne bestemmelsen er et ønske om fleksibilitet. Hvis selgeren utbetaler erstatning for skade på annet enn salgstingen, har selgeren rett til å tre inn i forbrukerens eventuelle krav mot produsenten, jfr. § 34.3. ledd.

7.10 Krav mot tidligere salgsledd m.v. § 35

I noen tilfeller kan det være en fordel for forbrukeren at han kan gjøre sine krav gjeldende mot tidligere salgsrett. Forbrukeren har en slik rett for så vidt selgeren kunne gjort gjeldende et tilsvarende krav på grunn av mangelen. Det samme gjelder om en annen har ervervet tingen fra det tidligere leddet.

Hvis det foreligger avtaler i tidligere salgsledd som innskrenker selgerens eller en annen erververs krav, kan ikke disse gjøres gjeldende overfor forbrukeren i større utstrekning enn det som kunne vært avtalt mellom forbrukeren og selgeren. Eksempel: Produsenten av tingen og selgeren har en bestemmelse i avtalen seg i mellom som har en høyere hevingsterskel ved mangler enn det som følger av § 32. Denne avtalen kan da ikke gjøres gjeldende av produsenten når forbrukeren gjør sitt krav direkte gjeldende overfor ham.

Hvis selgeren eller et tidligere ledd har benyttet en yrkesutøver for å utføre arbeid på tingen og har inngått en avtale med denne, kan heller ikke denne avtalen påberopes overfor forbrukeren.

Ved reklamasjon mot tidligere salgsledd, skal reklamasjonsreglene i § 27 gjelde tilsvarende. Dersom § 84.1. ledd i kjøpsloven gir forbrukeren større rettigheter enn det som ellers følger av § 35, har forbrukeren også disse.

Tidligere salgsledd som har krav til gode mot selger, kan ikke motregne disse overfor forbrukeren. Bestemmelsen tar sikte på å avklare et spørsmål som har vært noe uklart etter gjeldende rett²¹.

Eksempel: Hvis selgeren skylder produsenten kr 1 000,- av kjøpesummen, kan han ikke trekke fra dette beløpet i oppgjøret med forbrukeren hvis denne hever kjøpet.

Bestemmelsen i § 35 innebærer blant annet at fristen for forbrukerkjøperens reklamasjon overfor et tidligere salgsledd i det enkelte tilfellet kan være lengre enn selgerens frist for reklamasjon overfor det samme leddet. Forbrukerens relative reklamasjonsfrist etter § 27.1. ledd gjelder også når forbrukeren reiser sitt krav direkte på tidligere salgsledd. Uten en slik regel ville selgeren kunne blitt sittende med ansvaret i tilfeller hvor forbrukeren også kunne ha rettet krav mot det tidligere salgsleddet. Kjøpsloven § 85.4. ledd hadde tidligere en bestemmelse om at fem års fristen for videre mangelskrav fra selgeren mot tidligere yrkessalgsledd kunne fravikes ved avtale. Denne ble endret og regelen er nå i samsvar med reglene § 35 i forbrukerkjøpsloven. Det betyr at selgeren kan gå på tidligere salgsledd i samme utstrekning som forbrukeren kan.

Innholdet i § 35.1 og 2. ledd tilsvarer det som gjaldt etter kjøpsloven.

7.11 Ansvar for opplysninger etter § 16 annet ledd. § 36

Enn tilvirker eller en annen person i tidligere salgsledd som har gitt opplysning som om tingen som nevnt i § 16 annet ledd, er solidarisk ansvarlig med selgeren for tap forbrukeren lider på grunn av opplysningen. Paragrafen tilsvarer kjøpsloven § 86.

8 Forbrukerens plikter Kap. 7

8.1 Kjøpesummens størrelse § 37

Bestemmelsen er i hovedtrekk i samsvar med § 45 i kjøpsloven, men med visse presiseringer og endringer.

Bestemmelsen forutsetter at kjøpesummens størrelse fritt kan avtales. Hvorvidt det er inngått en avtale om dette må bedømmes konkret i det enkelte tilfelle. Dette ble utførlig drøftet av Forbrukerkjøpsutvalget i NOU 1993: 27 Forbrukerkjøpslov s. 141-142 hvor det heter:

”Det er intet vilkår at prisen eksplisitt er omtalt i et eventuelt avtaledokument eller at partene muntlig har forhandlet eller snakket om prisen som de så er blitt enige om, jfr. formuleringen ”følger av avtalen” og tilsvarende formulering i § 11 første ledd. Eksempelvis vil selgeren i den utstrekning det ikke foreligger andre holdepunkter, være bundet av priser i egne prislister etc.

Som det fremgår av de generelle merknadene i kapittel V.6.1.2, finner utvalget det ønskelig å fremheve at også opplysninger i “annonser, utstillingstilbud e.l.” skal kunne føre til at prisen må sies å følge av avtalen. Dette er for øvrig i samsvar med det som fremgår eksplisitt av den

²¹ jf. NOU 1993: 27 s. 102 og 103.

finske loven. Prisen er og skal være et viktig element ved enhver kjøpsbeslutning og selgersiden bør derfor ikke kunne operere med prisangivelser i sine markedsføringsaktiviteter uten at dette kan trekke rettsvirkninger etter seg.

Markedsføringsansvaret etter utkastets § 12 og § 13 omfatter ikke prisopplysninger. Tradisjonelt har det vært knyttet tvil til om hvorvidt opplysninger på plakater og i annonser er å anse som bindende viljeserklæringer eller ikke, jfr. Arnholms lære om at en annonse som hovedregel må ses som "en oppfordring til å komme med tilbud" (Arnholm, Privatrett II 1964 s. 53). Synspunktet er senere imøtegått, blant annet av Lars Oftedahl Broch i LoR 1972 s. 257 flg. Utvalget legger til grunn at Arnholms syn neppe er gjeldende rett i dag, jfr. for øvrig det som er fremholdt om prisopplysninger i Ot. prp. nr. 80 (1986-87) s. 98-99. Slik sett er det utvalgets oppfatning at bestemmelsen ikke representerer noe vesentlig nytt i forhold til kjl. 1988. Begrunnelsen for å gi regelen er derfor primært informative og pedagogiske hensyn. Det forhold at det har vært gitt opplysninger i en annonse er ikke nok til å fastslå at prisen da vil være fastsatt på dette grunnlag. Også her må det for det første foreligge en avtale om kjøp hvor kjøpesummen ikke følger av avtalen som sådan. Hvorvidt kjøpesummen da vil følge av annonsen må vurderes konkret på vanlig måte. Bestemmelsen er ikke til hinder for at selgeren tar forbehold i annonsen, eksempelvis når det gjelder annonsens utstrekning i tid eller i forhold til et visst kvantum varer m.v. Bestemmelsen forutsetter videre at kjøperen må ha sett annonsen før kjøpet finner sted. Dersom annonsen ikke har skapt forventninger på kjøperens hånd, kan man vanskelig si at prisen "følger av annonsen" slik at kjøpesummen da må tilsvare "gjengs pris" etter hovedregelen.

På den annen side: Dersom selgeren uten forbehold har gitt opplysninger om pris i en annonse og kjøperen henvender seg til forretningen på grunnlag av den samme annonse hvoretter avtale om kjøp blir inngått, er det ingen grunn til at selgeren ikke skal måtte stå ved sine utsagn. Reglen er imidlertid ikke til hinder for at selgeren retter opp eventuelle uriktige prisannonser. I forhold til et så viktig spørsmål som pris, må det være rimelig at selgeren meddeler dette direkte til potensielle kjøpere, f. eks. ved oppslag i forretningen eller ved informasjon fra betjeningens side. Det må være et vilkår at slike korreksjoner finner sted før kjøpsavtalen slutes dersom selgeren skal unngå at kjøpesummen eventuelt fastsettes på grunnlag av den tidligere annonse.

Som det fremgår av ordlyden, gjelder bestemmelsen bare for prisopplysninger som er gitt av selgeren."

Justisdepartementet sluttet seg til dette i proposisjonen og mente det naturlige måtte være at de aktuelle opplysningene ble ansett som en del av avtalen.

Hvis selger og forbruker ikke har inngått noen avtale om pris eller den følger av opplysninger som selgeren har gitt i annonser, utstillingstilbud e.l., skal forbrukeren betale "gjengs pris" på avtaletiden for samme slags ting solgt under tilsvarende forhold, for så vidt denne prisen ikke er urimelig. Hvis det ikke foreligger noen slik gjengs pris, må forbrukeren betale det som er rimelig, under hensyn til tingens art og godhet og forholdene ellers.

Eksempel: Forbrukeren har bestilt en kano i sportsforretningen. Hvis det ikke ble sagt noe om prisen og det heller ikke forelå noen brosjyre med priser, må selgeren betale gjengs pris for kanoen. Hvis heller ikke den finnes, må en finne fram til en rimelig pris. Hva selgeren selv må betale i innkjøp pluss vanlig avanse ved et slikt salg vil da kunne gi veiledning.

I NOU 1993: 27 s. 142 uttalte forbrukerkjøpsutvalget følgende om dette:

"Det er den gjengse pris på avtaletidspunktet som må legges til grunn.

Hvis den gjengse pris er urimelig, skal kjøpesummen utgjøre en rimelig pris, basert på en konkret vurdering som angitt i annet punktum, jfr. nedenfor. Under normale markedsmessige forhold, vil det være vanskelig å tenke seg at en gjengs pris kan være urimelig. Prisen vil jo avspeile det forbrukerne vil være villig til å betale for tingen. Unntaket kan tenkes å få

anvendelse på monopollignende situasjoner hvor selgeren utnytter sin markedsrett på en urimelig måte.

For de tilfelle hvor det ikke vil være mulig å fastsette en gjengs pris, typisk ved omsetning av brukte ting eller ved tilvirkningskjøp, skal kjøperen betale det som er "rimelig", jfr. annet punktum. Bestemmelsen er identisk med den tilsvarende regel i kjl. 1988 § 45 første ledd. Regelen vil som allerede nevnt også få anvendelse i de tilfelle hvor en gjengs pris måtte være urimelig, jfr. avsnittet over."

Justisdepartementet sluttet seg til dette i proposisjonen.

Etter § 37.2. ledd skal kjøpesummen dersom den skal fastsettes etter tall, mål eller vekt, beregnes ut fra den mengden som forelå på det tidspunktet da risikoen for tingen gikk over på forbrukeren. Skal prisen fastsettes etter vekt, skal først vekten av innpakningen trekkes fra. Regelen tilsvare § 46 i kjøpsloven og må tolkes tilsvarende. Om det nærmere innholdet i § 46 vises det til forarbeidene til kjøpsloven²²

Etter § 37.3. ledd kan ikke selgeren i forbrukerkjøp kreve gebyr for utstedelse og sending av regning i tillegg til kjøpesummen hvis ikke dette klart følger av avtalen. Om klarhetskravet heter det i NOU 1993: 27 s. 143 første spalte:

"I kravet til klarhet ligger det intet vilkår om at gebyret må fremgå av en skriftlig avtale. Vanligvis må det være tilstrekkelig at det er opplyst om gebyret i skriftlig materiale, f. eks. en prisliste som er forelagt for kjøperen forut for avtaleinngåelsen. Kravet til klarhet må normalt også være oppfylt hvis selgeren muntlig har gjort kjøperen oppmerksom på gebyret. Hvis det derimot først foreligger en skriftlig avtale som inneholder bestemmelser også om kjøpesummen, vil det være naturlig å kreve at det tas inn en passus om gebyret hvis slikt skal/kan kreves. Kravet til klarhet vil for øvrig måtte føre til at selgeren ikke kan påberope seg en stilltiende forutsetning om at det skal påløpe faktureringsgebyr. Det vil heller ikke etter utvalgets syn være tilstrekkelig at gebyret er omtalt i skriftlig materiale fra selgerens side, hvis ikke kjøperen kan sies å ha hatt oppfordring til å sette seg inn i dette."

Det er imidlertid ikke noe forbud mot å avtale at forbrukeren i tillegg til kjøpesummen kan kreve gebyr for utstedelse og sending av regning. Kravet er bare at det må gå klart frem av avtalen at selgeren har en slik rett.

8.2 Tidspunktet for betaling § 38

Bestemmelsen svarer stort sett til kjøpsloven § 49.1. og 2.ledd.

Etter § 38.1 .ledd fastslås prinsippet om at partene fritt kan avtales når kjøpesummen skal betales. Hvis de ikke har inngått noen slik avtale, plikter forbrukeren å betale når selgeren krever det. Forbrukeren plikter i prinsippet å betale straks. I de tilfellene betalingstiden ikke er fastsatt i forveien, vil selgeren ikke kunne kreve forsinkelsesrenter etter forsinkelsesrenteloven før det er gått en måned etter at selgeren har sendt kjøperen skriftlig påkrav med oppfordring om å betale²³.

Hvis det ikke er avtalt noe annet, plikter forbrukeren ikke å betale før tingen blir overlevert kjøperen eller stilt til hans eller hennes rådighet i samsvar med loven eller avtalen, jf. § 38.2. ledd. Dette kan sees som et uttrykk for prinsippet om ytelse mot ytelse. Forbrukeren i slike har til å holde sin egen ytelse tilbake hvis han ikke samtidig får tingen. Må forbrukeren betale uten å få tingen, innebærer det at forbrukeren har gitt selgeren kreditt. Etter vanlig språkbruk er det ikke vanlig å bruke betegnelsen kreditt i disse tilfellene idet kredittbegrepet er

²² Ot.prp. nr. 80 (1986-87) s. 100

²³ jfr. lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 2.1. ledd 2. pkt.

forbeholdt de situasjoner hvor det er selgeren som gir henstand med betalingen. Men loven har ved valget av formuleringen ”utsettelse med levering” også lagt dette inn i kredittbegrepet.

Det er full adgang til å avtale forskuddsbetaling også ved forbrukerkjøp. Forbrukerrådet og Forbrukerombudet ønsket en regel som begrenset adgangen til å inngå avtale om forskuddsbetaling i forbrukerkjøp. De foreslo at slik avtale bare kunne inngås dersom selgeren kunne dokumenteres at det forelå særlige grunner for dette. Slike særlige grunner kunne være at selger trengte finansiering for å kunne ferdigstille produktet. Tidsmessige årsaker eller hensynet til varens art kunne også gjøre det rimelig med forskuddsbetaling. Fra Forbrukerombudet side ble det pekt på at det i de senere årene hadde vært en økning i antall næringsdrivende som krever hele eller deler av kjøpesummen betalt forskuddsvis, uten at det blir stilt noen sikkerhet for det innbetalte beløp. Verken Forbrukerlovutvalget eller regjeringen støttet forslaget om begrensning i adgangen til å avtale forskuddsbetaling i forbrukerkjøp. I Stortinget fikk forslaget bare støtte av mindretallet i Stortinget (Ap + SV). Disse partiene mente at økningen i krav om forskuddsbetaling i forbrukerkjøp var en uheldig utvikling. Kreditttrisikoen skyves ved dette over på forbrukeren. En lovbestemmelse ville bidra til å klargjøre gjeldende rett mente mindretallet.

Departementet fulgte likevel imidlertid opp Forbrukerlovutvalgets forslag om at forbrukeren ikke skal være bundet av såkalte konverteringsklausuler. I utgangspunktet har partene avtalt at partene ikke skal oppfylle uavhengig av hverandre, men forbrukeren må likevel betale som følge av tilleggsklausuler i avtalen. Det kan være vanskelig for en forbrukerkjøper å overskue konsekvensene av slike klausuler og han er derfor etter § 38.3. ledd ubundet av slike. Etter § 38.3.ledd har forbrukeren rett til å undersøke salgsgjenstanden ”på vanlig måte” før han betaler. Forutsetningen er en slik undersøkelse ikke er uforenlig med den avtalte fremgangsmåten for levering og betaling av kjøpesummen. Dette innebærer en modifikasjon av i første ledd. Uttrykket ”på vanlig måte” tar etter forarbeidene sikte på formen for undersøkelsen. Det forutsettes således ikke at det foreligger noen sedvane m h t retten til å undersøke eller omfanget av den. Men om slik sedvane foreligger, vil selvsagt denne sette rammen for hva som er ”vanlig”. Hvis det ikke kan konstanteres at det foreligger noen slik sedvane, må omfanget av undersøkelsen bero på de konkrete forhold.

8.3 Sted for betaling § 39

Bestemmelsen tilsvare med noen små justeringer kjøpsloven § 48.

Med mindre annet er avtalt skal kjøpesummen betales på selgerens forretningssted. Problemet er hva som skal anses som selgers forretningssted dersom selgeren har flere forretningssteder og om at bostedet kan tre i stedet for forretningssted hvor dette ikke finnes.

Forbrukerkjøpsloven, har i motsetning til kjøpsloven, ingen generell bestemmelse om²⁴. Men det er tatt inn i regler som løser dette i de aktuelle bestemmelsene, herunder bestemmelsen om betalingssted i § 39.1. ledd, 2. og 3. punktum. Reglene tilsvare kjøpslovens regler, og skal forstås på samme måte.

Forbrukerkjøperen kan betale via post- eller bankgiro. Finansavtaleloven²⁵ har uttrykkelige regler om betalingsoppgjør og supplerer forbrukerkjøpsloven. Etter finansavtaleloven § 38. 1. ledd kan betaling foretas ved overføring til mottakerens konto med mindre annet er avtalt eller mottakeren har bedt om utbetaling med kontanter. Etter 3.ledd i den samme bestemmelsen har forbrukeren alltid rett til å foreta oppgjør med tvungne betalingsmidler hos

²⁴ Kjøpsloven har i § 83 en slik generell bestemmelse

²⁵ Lov om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven) av 25. juni 1999 nr. 46

betalingsmottakeren. Finansavtaleloven § 39 har regler for når betaling anses skjedd i ulike situasjoner.

I de tilfellene hvor betalingen skal skje mot overlevering av tingen eller mot dokument, for eksempel fraktbrev, er betalingsstedet der hvor overleveringen skjer, jfr. forbrukerkjøpsloven § 39.1. ledd 4. punktum. Denne særregelen, som tilsvarer kjøpsloven § 48.1. ledd 2. punktum, gjelder også for eksempel ved postoppkrav.

Plikten til å betale kjøpesummen kan etter avtalen også omfatte plikt etter til å stille sikkerhet mv. Det er ikke gitt noen egen bestemmelse om dette i forbrukerkjøpsloven slik som i kjøpsloven, men denne plikten vil følge av den generelle plikten til å medvirke til selgerens oppfyllelse av kjøpet, jfr. § 40. Departementet mente at det ikke var noe behov for en egen bestemmelse om plikt til å stille sikkerhet m.m. siden reglene for heving og erstatning ble gjort felles for mislighold av betalingen og øvrige plikter, jfr. §§ 45 og 46.

Hvis har flyttet sitt forretningssted etter at kjøpet ble inngått bestemmer § 39.2. ledd at selgeren svarer for økte kostnader i forbindelse med betalingen som skyldes flyttingen.

8.4 Forbrukerens medvirkning ved oppfyllelse av kjøpet § 40

Bestemmelsen svarer til det som gjaldt for forbrukerkjøp også etter kjøpsloven. Forbrukeren har plikt til å medvirke ved oppfyllelsen av kjøpet. Han må gjøre det som det er rimelig å vente av ham for at selgeren skal kunne oppfylle kjøpet, jfr. pkt. a og overta tingen ved å hente eller motta den, jfr. pkt. b

Siden forbrukeren har en generell rett til å avbestille før levering, kan det spørres om det var behov for pkt. b Bestemmelsen er beholdt fordi så lenge forbrukeren ikke foretar en formell avbestilling, bør han eller hun ha plikt til å overta. Selgeren vil på denne måten etter omstendighetene kunne heve kjøpet i tilfeller hvor kjøperen verken vil overta eller avbestille.

9 Avbestilling og retur Kap. 8

9.1 Avbestilling før levering § 41

Kjøperen har etter § 41 fått en generell adgang til å avbestille før levering finner sted mot å betale erstatning. Etter reglene som gjaldt for forbrukerkjøp i kjøpsloven hadde forbrukerkjøperen på nærmere vilkår en slik rett til avbestilling bare i tilvirkningskjøp. En avbestillingsadgang kunne videre bygge på avtale eller sedvane (kutyme).

Forbrukerkjøpsloven utvider således retten til avbestilling.

Hvis forbrukeren ønsker å avbestille, kan selgeren ikke fastholde kjøpet og kreve betaling, men kan i stedet kreve erstatning. Erstatningen skal fastsettes til det tap selgeren lider som følge av avbestillingen, dvs. den positive kontraktsinteressen.

Forbrukerkjøpsutvalget foreslo å lovfeste at kjøperen ikke skulle betale erstatning hvis avbestillingen skjedde før selgeren hadde innrettet seg etter kjøpsavtalen, en såkalt *re integra*-regel. Dette ble ikke fulgt opp i loven, men departementet understreket i proposisjonen at en slik regel i spesielle tilfeller kan tenkes å komme supplerende inn i bildet som et alminnelig avtalerettslig prinsipp.

Partene kan avtale en normalerstatning (avbestillingsgebyr), jfr. § 41.2. ledd. Det er en fordel om partene gjør dette, fordi dette skaper forutberegnelighet for begge parter, blant annet om erstatningsutmålingen. Det er ikke noe formkrav til en slik avtale om normalerstatning. Det kan være aktuelt for bransjene og forbrukerinstusjonene å forhandle om slike avtaler om normalerstatning i forhold til ulike produktgrupper, for eksempel for kjøp av bil.

Normalerstatningen ikke settes høyere enn det erstatning etter lovens kapittel 11 i loven normalt kan forventes å ville utgjøre. Etter disse reglene vil normalerstatningen basere seg på

en gjennomsnittsberegning av erstatningen ved den type kjøp det er tale om, jfr. begrepet “normalt”. Ved fastsettelsen av normalerstatningen må man også se hen til hvor langt man har kommet i prosessen når avbestillingen foretas. Normalerstatningen vil i visse tilfeller ligge over det som ved en konkret bedømmelse ville blitt resultatet. Det betyr ikke at dermed er urimelig. Det ligger i normalerstatningens natur at beløpet må nødvendigvis bli sjablonmessig. Men det ligger en ytre ramme i at erstatningsbeløpet ikke må være urimelig. Dersom partene ikke har avtalt noen normalerstatning, skal erstatningen utmåles etter reglene i lovens kapittel 11 Dette betyr en konkret vurdering av selgers økonomiske tap i det aktuelle tilfellet.

9.2 Retur etter levering § 42

Loven gir ikke forbrukeren noen generell retur- eller avbestillingsadgang for gjenstander som er levert, jfr. § 42.1. ledd. Selv om forbrukeren leverer tingen tilbake må han som hovedregel betale kjøpesummen. Det følger av at han er bundet av avtalen. Men dette forutsetter selvsagt at avtalen er gyldig. Avtalerettslige regler kan imidlertid også komme inn i bildet og modifisere forbrukerens forpliktelser.

Loven gir i § 42.2. ledd noen unntak der forbrukeren kan levere tilbake uten å måtte betale kjøpesummen. Det gjelder for det første når han har hevingsrett. Heving betyr jo at begge parter skal levere tilbake det de har fått. For det andre har forbrukeren rett til å få tilbake kjøpesummen når han har angrerett etter angrerettloven og har oppfylt vilkårene i denne. For det tredje bortfaller betalingsplikten når partene har avtalt at forbrukeren skal ha rett til tilbakelevering, for eksempel at tingen er kjøpt på prøve (hjemlån, deponering).

Unntaksbestemmelsen er gitt av opplysningshensyn, men er egentlig unødvendig da retten i disse tilfellene følger av andre bestemmelser.

Forbrukeren har ingen generell bytterett. En bytterett må være avtalt eller følge av alminnelige rettsregler.

10 Selgerens krav ved kontraktsbrudd fra forbrukerens side Kap. 9

10.1 Selgerens krav § 43

Bestemmelsen svarer innholdsmessig til hva som gjaldt etter kjøpsloven, men det er gjort enkelte lovtekniske endringer, for å gjøre lovteksten mer oversiktlig.

Bestemmelsen dekker alle aktuelle formene for mislighold, men som ikke beror på selgeren eller forhold på hans eller hennes side. Om det foreligger mislighold vil bero på hva som følger av den avtalen partene har inngått og reglene i loven. Det er brukt en henvisningsteknikk i bestemmelsen som innebærer at for eksempel de materielle vilkårene for å heve kjøpet ikke fremgår av § 43, men av § 45.

Hvis forbrukeren for eksempel ikke har betalt til avtalt tid, vil det bero på §§ 44-46 om han kan kreve oppfyllelse, heving av kjøpet, erstatning og rente som følge av kontraktsbruddet. Det mest vanlige kontraktsbruddet fra forbrukerens side er at han overhodet ikke betaler eller betaler for sent. Forbrukeren kan også misligholde ved ikke å medvirke slik at kjøpet kan bli gjennomført etter avtalen; han henter ikke eller tar ikke imot tingen, stiller ikke avtalt sikkerhet eller nekter og skrive under et gjeldsbrev.

Annet ledd i bestemmelsen er tatt inn i loven for at den skal være uttømmende. Selgerens kan kreve erstatning og rente selv om han ikke gjør gjeldene andre krav eller ikke når fram med disse. Eksempel: Hvis forbrukeren betaler kjøpesummen kontant slik han skal etter avtalen, men to dager senere, kan selgeren nekte å levere bilen, men det kan være tvilsomt om han kan heve kjøpet. Han vil uansett kunne kreve erstatning for økonomisk tap han har lidd som følge

av den forsinkede betalingen og eventuelt renter av beløpet etter § 46.

10.2 Rett til å kreve oppfyllelse § 44

Bestemmelsene om selgerens rett til å kreve oppfyllelse, er nå i motsetning til i kjøpsloven, samlet i én paragraf. Men innholdsmessig er reglene like.

Hovedregelen er at selgeren ved kontraktsbrudd fra forbrukerens side er at selgeren har rett til å fastholde kjøpet og kreve at forbrukeren betaler kjøpesummen. Hvis selgeren for eksempel har solgt forbrukeren et piano, vil han ikke uten videre ønske å heve kjøpet eller nøye seg med å få erstatning og rente. Han har brukt tid og krefter på å få solgt pianoet og er interessert i at avtalen blir holdt.

Retten til å kreve oppfyllelse faller likevel bort så lenge forsinkelsen skyldes stans i samferdsel eller betalingsformidlingen eller annet forhold som er utenfor forbrukerens kontroll og som kjøperen ikke kan overvinne. Men dette gjelder bare så lenge disse forholdene varer. Når de opphører, kan han igjen kreve pengene sine. I dagens samfunn vil en bankstreik vanligvis forhindre forbrukeren å betale. Men dreier det seg om småbeløp og forbrukeren har pengene eller kunne ha tatt ut pengene i tide fordi streiken var forutsatt, vil selgeren ha rett til å fastholde kjøpet.

Etter § 44.2. ledd mister selgeren i forbrukerkjøp sin rett til å fastholde kjøpet hvis han ikke sier fra i tide. Men da må det ha gått urimelig lang tid før han fremmer kravet. En forbruker som hadde bestilt en radio i en forretning og som han ikke henter, kan ikke et halvt år etter kreve at forbrukeren oppfylder avtalen. Hvor lang tid han kan vente, vil bero på flere forhold, blant annet hva slags vare det dreier seg og hvor lett det vil være å selge varen til andre. Selgeren har etter tredje ledd i bestemmelsen har også rett til å kreve oppfyllelse av kjøperens plikt til å yte medvirkning, jfr. 21. Men bestemmelsen gir imidlertid ikke noen rett til å kreve oppfyllelse av plikten til å overta tingen, sml. § 40 bokstav b.

10.3 Heving § 45

Bestemmelsen svarer med visse mindre endringer til det som fulgte av kjøpsloven. I utgangspunktet er vilkårene for heving gjort felles både ved forsinket betaling, manglende medvirkning ved oppfyllelse av kjøpet og manglende overtakelse. Dette er gjort blant annet for at utgangspunktet for hevingsvurderingen skal bli enklere i de tilfeller hvor forbrukeren en bryter ulike plikter i kontraktsforholdet.

Vilkåret for å kunne heve er at forbrukerens kontraktsbrudd er ”vesentlig”. Men selgeren kan ikke heve etter at hele kjøpesummen er betalt. Selgeren har neppe sterke grunner for å kunne heve på et slikt stadium. Hvor vidt et kontraktsbrudd er ”vesentlig” eller ikke, vil kunne bero på flere forhold og må avgjøres konkret i hvert enkelt tilfelle. Det vil blant annet bero på om en hvor lenge en betalingsforpliktelse er uteblitt, om det dreier seg om hele kjøpesummen eller bare deler av den og hvor viktig det er for selgeren å få oppgjøret. Det er ikke lenger noe vilkår at selgeren må ha en særlig interesse i å bli av med tingen, men dette vil inngå som et moment i vesentlighetsvurderingen.

Hvis selgeren har gitt forbrukeren en rimelig tilleggsfrist for å betale kjøpesummen, kan selgeren også heve hvis fristen ikke oppfylles, jfr. § 45 annet ledd. Men har selgeren først gitt en slik frist, kan han ikke heve så lenge fristen løper hvis ikke forbrukeren sier fra at han enten ikke vil eller kan oppfylle innen fristen.

Eksempel:

Forbrukeren har kjøpt en campingvogn og skulle ha betalt vogna 1. juni. Han ringer denne dagen og spør om han kan vente med betalingen til den 12. juni for da får han feriepengene sine. Selgeren gir ham utsettelse til den 12. Da kan han ikke heve kjøpet før den 13. med

mindre forbrukeren sier fra før dette at han ikke kan eller at ikke vil betale i henhold til den nye fristen.

Selgerens hevingsrett er begrenset hvis tingen allerede er overtatt av forbrukeren. I slike tilfeller kan han bare heve dersom han har tatt forbehold om hevingsrett eller forbrukeren avviser tingen. Men skal han da heve, må dessuten de alminnelige vilkårene for hevingsrett være oppfylt.

10.4 Erstatning. Rente § 46

Selgeren kan kreve rente etter forsinkelsesrenteloven²⁶ dersom kjøpesummen ikke betales i tide. Bestemmelsen svarer til det som gjaldt etter kjøpsloven, bortsett fra at det der het ”skal” i stedet for nå ”kan” kreve rente. Etter kjøpsloven var det også adgang til å kreve rente for ”annet utestående beløp”²⁷. Men at dette er utelatt, betyr bare at rente for mislighold fra forbrukeren av annen betalingsforpliktelse ikke kan kreves etter § 46, men eventuelt kreves med hjemmel i forsinkelsesrenteloven på vanlig måte.

Etter § 46. 2.ledd har selgeren som hovedregel rett til å kreve erstatning for tap han eller hun lider som følge av kontraktsbrudd fra forbrukerens side. Bestemmelsen omhandler ”kontraktsbrudd” generelt, mens det etter kjøpsloven gjaldt (og gjelder) forskjellige regler for ulike typer kontraktsbrudd.

Forbrukeren er uansett kontraktsbruddets art, ansvarlig både for direkte og indirekte tap på grunnlag av et kontrollansvar. Dette innebærer i prinsippet en viss utvidelse av forbrukerens erstatningsplikt, men samtidig en viss forenkling. Etter kjøpsloven er det uaktsomhetsansvar for indirekte tap ved kontraktsbrudd i form av brudd på medvirkningspliktene. Utvidelsen innebærer at det i forbrukerkjøp nå ikke stilles som vilkår for selgerens krav på erstatning at selgeren har en ”særlig interesse i å bli av med tingen”.

10.5 Opplysningsplikt om hindring § 47.

Forbrukeren har plikt til å gi selgeren melding i situasjoner hvor han er forhindret fra å oppfylle kjøpet til rett tid. Han må også oppgi hvilken virkning hindringen vil kunne få for hans muligheter for senere å oppfylle. For selgeren kan det være vesentlig for å unngå tap eller utgifter at han får slik melding. Unnlater forbrukeren å gi slik melding innen rimelig tid etter at han fikk eller burde fått kjennskap til hindringen, må han erstatte det tapet som kunne ha vært unngått om meldingen var sendt i tide.

Eksempel: Forbrukeren ble innlagt på sykehus i lang tid og kunne av den grunn ikke hente og betale snøscooteren hun har kjøpt. Selgeren hørte ikke noe om dette og regnet med at det ikke ble noe av salget. Selgeren fikk heller ikke tak i forbrukeren og annonserte derfor scooteren for salg i avisen. Dette kostet selgeren kr 500,-. Dette må forbrukeren betale så fremt hun kunne ha gitt beskjed slik at selgeren hadde sluppet å sette unn annonsen.

Bestemmelsen svarer til kjøpslovens regel²⁸.

10.6 Spesifikasjon § 48

Hvis forbrukeren etter avtalen har rett til å bestemme tingens form, mål eller andre egenskaper og han ikke bestemmer seg for dette innen avtalt eller rimelig tid etter at selgeren har bedt om det, har selgeren rett til å foreta denne spesifikasjonen. Men han må da gjøre ut fra det han tror er i forbrukerens interesse. Bestemmelsen svarer til kjøpsloven § 60.

²⁶ Lov om renter ved forsinket betaling m.m. av 17. desember 1976 nr. 100 (morarenteloven)

²⁷ § 71 i kjøpsloven

²⁸ Kjøpsloven § 58

11 Fellesregler om heving og omlevering Kap. 10

Kapittel 10 inneholder til regler som er felles for heving og omlevering. Fellesreglene for heving gjelder uansett kontraktsbruddets art (forsinkelse, mangel eller annet).

11.1 Virkninger av heving og omlevering § 49

Når kjøpet heves, faller partenes plikt til å oppfylle kjøpet faller bort. Det betyr at ingen av partene trenger å oppfylle og har de oppfylt kan de kreve ytelsen sin tilbake. Den som har kjøpt en kjole som ikke holder mål, kan levere den tilbake og har da rett til samtidig å få pengene sine tilbake. Selgeren kan ikke avspise forbrukeren med å gi henne en annen kjole eller en tilgodelapp.

Inntil den andre parten gir tilbake sitt, kan en holde tilbake det en selv har mottatt. Hvis en benytter seg av denne tilbakeholdsretten har en omsorgsplikt for det en holder tilbake, dvs. tingen eller pengene, jfr. § 60.

Den som har krav på erstatning og rente, kan også utøve tilbakeholdsrett til sikkerhet for dette. Vilkåret er at betryggende sikkerhet ikke blir stilt. Bestemmelsen omfatter også selgerens krav etter § 50.1. ledd for den nytten forbrukeren har hatt av tingen.

I de tilfeller forbrukeren skal omlevere, har forbrukeren tilbakeholdsrett i det som han mottatt. Denne retten gjelder både når omlevering skjer etter krav fra kjøperen, og når det er selgeren som har tilbudt seg å omlevere. Bestemmelsen forutsetter på den annen side at selgeren har krav på å få den mangelfulle tingen tilbake når den nye tingen leveres.

For å gjøre loven uttømmende har en i 4. ledd tatt inn en bestemmelse om at hevingen ikke skal ha noen betydning for avtalevilkår om forretningshemmelighet, om løsning av tvister og om partenes rettigheter og plikter. Bestemmelsen er i og for seg unødvendig. Hvis det står i avtalen at forbrukeren kan beholde en tilleggs-gjenstand selv om avtalen heves, må selvsagt selgeren finne seg i dette.

11.2 Avkastning og rente ved tilbakeføring § 50

Bestemmelsen er innholdsmessig identisk med kjøpsloven § 65 annet ledd.

Ved heving skal forbrukeren erstatte den avkastning han har hatt av tingen og gi et rimelig vederlag for vesentlig nytte han ellers har hatt av den. Bestemmelsen avløser kjøpsloven § 65 for forbrukerkjøp. Uten en slik regel vil det lett kunne oppstå urimeligheter og skape en uklar rettslig situasjon. En rekke løsøre-gjenstander reduseres relativt raskt i verdi, i motsetning til det som gjelder fast eiendom. Det kan være tale om en vesentlig verdireduksjon og en betydelig nytte for kjøperen.

Bestemmelsen gir tilstrekkelig fleksibilitet til at resultatet ikke blir urimelig for forbrukerkjøperen.

Når det gjelder den vurderingen som skal foretas av avkastning og rente, viser det i forarbeidene til forarbeidene til kjøpsloven²⁹:

“Departementet er ellers enig med Forbrukerrådet i at man må legge til grunn en nettonyttvurdering. Det må gjøres fradrag i vederlaget for nødvendig arbeid eller utgifter som kjøperen har hatt, og det må tas hensyn til at kjøperen har hatt en mangelfull ting. I den forbindelse kan det ikke bare tas hensyn til rent økonomiske faktorer, men også til andre ulemper som manglene har påført kjøperen. Det må videre tas hensyn til de muligheter

²⁹ Ot.prp. nr. 80 (1986-87) s. 118 annen spalte

kjøperen ellers ville hatt til å dekke de behov kjøpet skulle tilfredsstille. Det skal altså ikke uten videre svares vederlag for hele den fortjeneste en innkjøpt maskin har innbrakt, men bare for den del som overstiger kapasiteten til den gamle maskinen som salgstingen erstattet. I mange tilfelle, ikke minst i forbrukerkjøp, vil disse prinsipper trolig føre til at kjøperen slipper å betale vederlag for bruksnytt av tingen. Det kan likevel tenkes tilfeller hvor et slikt vederlag klart vil overstige verdireduksjonen på tingen eller til og med overstige kjøpesummen. Bestemmelsen må imidlertid etter departementets mening forstås med den begrensning at erstatningen normalt ikke bør kunne bli større enn den verdireduksjon bruken har ført til. Dette kan i og for seg sies å følge av uttrykket "rimelig vederlag". På den annen side kan kjøperen heller ikke nødvendigvis ha plikt til å erstatte verdireduksjonen fullt ut, så lenge tingen har vært brukt slik partene forutsatte ved kjøpet. Det følger av det som er sagt, at fastsettingen av vederlag for bruken må skje etter vurdering av det enkelte tilfelle."

Departementet sluttet seg til disse betraktningene om at den konkrete nyttevurderingen i forbrukerkjøp i mange tilfeller vil føre til at kjøperen slipper å betale nyttevederlag. Etter omstendighetene vil det imidlertid klart være grunnlag for nyttevederlag også i forbrukerkjøp. Departementet fant det derfor ikke urimelig å opprettholde renteregelen og mente at den også rettsteknisk ga en god løsning.

Eksempel på at det kan bli aktuelt å betale vederlag for vesentlig nytte er tilfeller hvor kjøperen har gjort mer omfattende bruk av en bil eller båt, eller når varen er brukt i lengre tid, for eksempel en pels som er brukt i to år før kjøpet heves. Kortvarig bruk av en bil, for eksempel to til tre måneder, enten den er kjøpt ny eller brukt, vil normalt ikke føre til at det må betales vederlag. Men også her må det skje en konkret vurdering.

Av lovteksten fremgår det klart at selgerens plikt til å betale renter omfatter hele kjøpesummen, slik at det ikke kan gjøres fradrag for eventuelt nyttevederlag som kjøperen må betale.

11.3 Tap av krav på heving og omlevering § 51

Paragrafen er identisk med kjøpsloven § 66, bortsett fra at regelen i 2. ledd, 2. punktum er sløyfet som overflødig. Paragraf § 51 begrenser forbrukerens rett til å heve kjøpet eller kreve omlevering. Vilåret for heving eller omleveringer at tingen må som utgangspunkt kunne leveres tilbake i vesentlig samme stand og mengde som han mottok den. Men dette kravet gjelder ikke dersom årsaken til at det er umulig å tilbakelevere tingen i vesentlig samme stand og mengde, er tingens egen beskaffenhet eller annet forhold som ikke beror på forbrukeren. Forbrukeren har derfor retten til å heve eller kreve en ny ting i behold hvis han har kjøpt en defekt sykkel som blir stjålet før han får levert den tilbake. Forutsetningen er at han ikke kan lastes for tyveriet.

Hvis årsaken til at den ikke kan leveres tilbake i samme stand er en følge av en handling som var nødvendig for å undersøke om tingen hadde en mangel, vil forbrukeren også fortsatt kunne heve eller kreve omlevering. Det samme gjelder om tingen helt eller delvis er forbrukt eller forandret av forbrukeren under forutsatt bruk, før han eller hun oppdaget eller burde ha oppdaget den mangelen som er årsak til avvisningen.

Forbrukeren taper heller ikke retten til å heve kjøpet eller kreve omlevering dersom forbrukeren ved tilbakeleveringen erstatter den verdireduksjonen tingen har hatt, jfr. § 51.2. ledd.

Etter forbrukerkjøpsdirektivet er retten til omlevering betinget av at det foreligger en mangel, og at omlevering ikke er umulig eller uforholdsmessig, direktivet artikkel 3 nr. 3 første ledd.

Etter artikkel 3 nr. 5 og 6 skal forbrukeren ha rett til heving i de tilfeller han ikke verken har krav på retting eller omlevering. Det samme gjelder når selgeren ikke har fullført avhjelpen innen rimelig tid eller dersom selgeren ikke har fullført avhjelpen uten vesentlig ulempe for forbrukeren. I tillegg kreves det at mangelen ikke er uvesentlig.

Det er i proposisjonen reist spørsmålet om direktivet gir adgang til å stille slike ytterligere "negative" vilkår for heving og omlevering som nå er fastsatt i § 51.1.ledd.

Justisdepartementet antok at direktivet ga adgang til dette og viste bl.a. til at denne forståelsen var lagt til grunn i Danmark³⁰.

12 Fellesregler om erstatning Kap.11

12.1 Erstatningens omfang § 52

Paragrafen omfatter i prinsippet både kjøperens og selgerens tap. Dersom en av dem bryter avtalen, kan den andre kreve erstatning for det økonomiske tapet han er påført, herunder utlegg, prisforskjell og tapt fortjeneste, jfr. § 52.1. ledd, 1. pkt. Den skadelidende parten skal gjennom erstatningen som utgangspunkt stilles i samme økonomiske stilling som om motparten hadde foretatt korrekt oppfyllelse av kontrakten. Ansvarsgrunnlaget reguleres av andre bestemmelser i loven. Retten til erstatning gjelder likevel bare tap som han med rimelighet kunne ha forutsett som en mulig følge av kontraktsbruddet. Erstatningen omfatter heller ikke tap som følge av personskade og tap i forbrukerens næringsvirksomhet. Slike eventuelle tap må i tilfelle kreves på annet grunnlag. Et eventuelt tap i næringsvirksomhet kan få stort omfang. Det ville derfor kunne være urimelig om selgeren ble pålagt et så strengt ansvar som følger av forbrukerkjøpsloven for slikt tap.

Forbrukerkjøpsloven har fjernet skillet mellom direkte og indirekte tap. Forbrukeren vil også kunne kreve erstatning for indirekte tap. Men i praksis vil denne utvidelsen ha begrenset betydning. Prinsippet om full erstatning gjelder ikke helt ut. For det første kan erstatningen begrenses ut fra reglene om adekvans, jfr. 2. punktum i § 52.1.ledd. Denne regelen tilsvare § 67.1.ledd 2. pkt. og meningen at bestemmelsene skal ha samme innhold. Det er antatt at adekvansbegrensningen vil få noe større betydning siden skillet mellom direkte og indirekte tap er fjernet. Forbrukeren kan for det andre få erstatningen sin redusert hvis han ikke har oppfylt sin tapsbegrensningsplikt etter § 54.1. ledd. For det tredje kan retten nedsatte erstatningen etter reglene om lemping i § 54.2. ledd.

I uttrykket "påført ved kontraktsbruddet" ligger et krav til årsakssammenheng mellom kontraktsbruddet og det påførte tapet. Det er i utgangspunktet skadelidte som i tråd med alminnelige prinsipper som har bevisbyrden for at tap er inntrådt og tapets omfang. Om erstatning for tapt arbeidsfortjeneste sies det følgende i proposisjonen:

"Etter departementets oppfatning må også tapt arbeidsfortjeneste i prinsippet kunne regnes som et økonomisk tap for forbrukeren, selv om det ikke påfører ham direkte utgifter. Forbrukeren har imidlertid en streng tapsbegrensningsplikt. Dersom han har mulighet til å utføre det aktuelle arbeidet på fritiden, vil han som utgangspunkt ikke ha krav på erstatning. Dersom det er helt nødvendig å være til stede i egen arbeidstid, for eksempel fordi selgeren skal hente eller reparere en vaskemaskin hjemme hos kjøperen, og selgeren mener dette må skje i kjøperens arbeidstid, kan det være aktuelt å tilkjenne erstatning for tapt arbeidsfortjeneste. Tidstap ved at man må ta telefoner i arbeidstiden vil derimot normalt ikke

³⁰ jfr. Betænkning nr. 1403 s. 119.

gi grunnlag for erstatning. Det vil i slike tilfeller i praksis ikke oppstå noe økonomisk tap for forbrukeren.”

Skadelidte skal ha erstatning for sitt økonomiske tap, men erstatningen skal kun dekke nettotapet. Utgifter som skadelidte har spart på grunn av kontraktsbruddet, skal gå til fradrag i erstatningen. Det samme gjelder utgifter som han ville ha hatt ved riktig oppfyllelse.

12.2 Beregning av prisforskjell ved heving § 53

Innholdsmessig svarer paragrafen til kjøpsloven §§ 68 og 69, med den forskjellen at den særlige bestemmelsen i kjøpsloven § 69.2. punktum ikke er tatt med. Hvis forbrukeren etter å ha hevet kjøpet foretar dekningskjøp, skal prisforskjellen beregnes ut fra forskjellen mellom kjøpesummen og det han må betale for dekningskjøpet. Tilsvarende skal prisforskjellen for selgeren hvis han foretar deknings salg, regnes ut fra forskjellen mellom kjøpesummen og prisen etter deknings salget. Forutsetningen er at deknings salg er foretatt på forsvarlig måte og innen rimelig tid etter hevingen.

Er kjøpet hevet uten at det er foretatt dekningskjøp/-salg skal prisforskjellen regnes ut forskjellen mellom gjengs pris for tingen på hevingstidspunktet og kjøpesummen, jfr. § 53.2. ledd. Det er et vilkår for å anvende denne bestemmelsen at det finnes en gjengs pris for tingen. I lovttekstens 3. ledd er det tatt inn en definisjon av ”gjengs pris”. Det er prisen på leveringsstedet for ting av samme slag. Om det ikke gjelder noen slik gjengs pris der, men på et annet sted som med rimelighet kan likestilles med dette, skal det i så fall likevel tas hensyn til forskjell i transportkostnader.

12.3 Plikt til å begrense tapet. Lemping av ansvaret § 54

Partene i et kontraktsforhold har gjensidig lojalitetsplikt. Det innebærer blant annet plikt til å begrense tapet for den andre. Den som påberoper seg kontraktsbrudd fra den andre partens side, skal ved rimelige tiltak begrense sitt eget tap. Hvis han ikke gjør det, må han selv bære den tilsvarende delen av tapet.

I noen tilfeller vil det kunne fremstå for forbrukeren som fornuftig at han selv sørger for retting. Forbrukeren vil da kunne få dekket sine utgifter til retting av salgsgjenstanden. Dette gjelder selv om kostnadene kunne vært noe mindre dersom det var selgeren selv som sørget for rettingen. Forutsetningen er at tiltaket da det ble iverksatt, fremsto som forsvarlig eller rimelig og fornuftig. Det må da kunne tas hensyn til forbrukerens behov for å få satt i verk det aktuelle tiltaket. Som regel bør forbrukeren ha tatt opp dette med selgeren før han på egen hånd sørger for retting. Men forholdene kan ligge slik an at forbrukeren får dekket utgiftene sine selv om han ikke har gått frem slik. Det vil blant annet avhenge av hvor vanskelig det er å få tak i selgeren og om det for forbrukeren måtte fremstå som tvilsomt hvilket alternativ ville være det beste når en så kjøperens og selgeren interesser i sammenheng.

I noen tilfeller er det heller ikke rimelig at den ene skal dekke hele tapet som oppstår på grunn av kontraktsbruddet. § 54 gir derfor adgang til å lempe på erstatningsansvaret. Erstatningen kan settes ned dersom den vil virke urimelig for den ansvarlige parten ut fra tapets størrelse i forhold til det tap som vanligvis oppstår i lignende tilfeller, og forholdene ellers. Den klare hovedregelen er at erstatningsansvaret ikke skal lempes når vilkårene for erstatning først er oppfylt. Dette gjelder selv om det er adgang til å legge vekt på kjøpets art og at det er en privatperson som er erstatningsansvarlig. Erstatningsreglene er utformet slik at de i de typiske tilfellene innebærer en rimelig avveining mellom kjøperens og selgerens behov. Lovens bestemmelser er gjennomgått særskilt med sikte på forholdet mellom en næringsdrivende selger og en forbrukerkjøper. I proposisjonen tok departementet klart avstand fra uttalelsen i

NOU-en³¹ om at det “ofte” ville kunne tilsi lemping at en forbrukerkjøper er erstatningsansvarlig. Denne uttalelsen kunne etter departementets syn forstås slik at det skulle være nokså kurant å oppnå lemping for en forbrukerkjøper. Bestemmelsen tilsvarer kjøpsloven § 70 første og annet ledd.

13 Forskjellige bestemmelser Kap.12

For å gjøre forbrukerkjøpsloven så opplysende for forbrukeren som mulig har en i slutten av loven tatt inn i et kapittel med en del bestemmelser som viser til reglene i kjøpsloven. I stedet for kun en generell henvisning til reglene i kjøpsloven, har en valgt å ta inn flere bestemmelser med konkrete henvisninger til kjøpsloven og sier at disse skal gjelde tilsvarende i forbrukerkjøp. Andre bestemmelser har en funnet det hensiktsmessig å ta inn i forbrukerkjøpsloven i sin helhet. Denne løsningen skaper større klarhet og gjør loven mer uttømmende.

13.1 Forventet kontraktsbrudd § 55

Det hender at en ut fra hendelser eller utsagn må regne det som høyst sannsynlig at det vil skje et kontraktsbrudd. Forbrukeren har for eksempel besøkt snekkerverkstedet som skal lage en trapp til ham noen dager før levering og får beskjed om at verkstedet overhodet ikke har begynt på trappa. Hvis det ut fra dette må være klart at selgeren overhodet ikke vil ha muligheter for å levere til rett tid, foreligger et forventet kontraktsbrudd. Ved slikt forventet kontraktsbrudd skal etter bestemmelsen reglene i kjøpsloven gjelde³². Bestemmelsene er ufravikelig.

13.2 Insolvensbehandling § 56

Insolvens betyr at debitor ikke kan dekke sine løpende forpliktelser (illikvid) og gjelda overstiger eiendelenes verdi (underbalanse/insuffisiens). Hvis en av partene kommer under insolvensbehandling, er det bestemmelsene i dekningsloven³³ kapittel 7 som skal gjelde. Bestemmelsen tilsvarer kjøpsloven § 63

13.3 Kontraktsbrudd ved del av tingen § 57

Det hender at kontraktsbruddet ikke gjelder hele, men bare en del av tingen. Forbrukeren har for eksempel kjøpt en bil med et innmontert stereoanlegg. Da gjelder reglene om mangler og forsinkelse i kapittel 5 og 6 i loven for stereoanlegget. Men forbrukeren kan heve for kjøpet i sin helhet hvis kontraktsbruddet anses som vesentlig for hele kjøpet sett under ett. Gjaldt det en billig bruktbil med et dyrt stereoanlegg, vil dette kunne være tilfellet. Hvis forbrukeren valgte bilen på grunn av stereoanlegget, må han kunne heve kjøpet hvis det ikke er mulig å få stereoanlegget til å virke og ikke kan repareres.

Dersom selgeren etter forholdene må antas å ha avsluttet sin levering enda ikke alt er levert, gjelder reglene om mangler. I eksemplet med bilen og stereoanlegget vil dette vært tilfellet om bilen ble levert uten stereoanlegget.

Bestemmelsen tilsvarer kjøpsloven § 43.

³¹ Ot.prp. nr. 80 (1986-87) s. 129 første spalte.

³² Lov av 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp §§ 61 og 62

³³ Lov av 08.06.1984 nr 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) .

13.4 Forbrukerens hevingsrett når det skal leveres etter hvert § 58

Hvis det er avtalt at selgeren skal levere etter hvert, kan forbrukeren heve kjøpet for den leveringen som er uteblitt, så fremt kontraktsbruddet er så alvorlig at det gir rett til slik reaksjon.

Et eksempel kan være forbrukeren som bestiller 100 sekker ved av en bonde som leverer ved. Forbrukeren har ikke plass til å lagre alle sekkene og skal derfor få levert 10 sekker hver 14. dag. Forbrukeren skal betale etter hvert som selgeren bonden leverer. Hvis selgeren leverer de 10 sekkene han skal alt for sent, har forbrukeren hevingsrett for den leveringen som det ikke ble levert.

Hvis kontraktsbruddet gir forbrukeren god grunn til å regne med at det også vil inntre kontraktsbrudd som vil gi hevingsrett for senere leveringer, kan forbrukeren også heve for slike leveringer dersom dette skjer innen rimelig tid.

Hvis tingen ikke kan brukes til det formål som partene forutsatte da avtalen ble inngått, kan forbrukeren, på grunn av sammenhengen mellom leveringene, samtidig heve kjøpet for tidligere eller senere leveringer. Dette gjelder både hvis forbrukeren hever for en enkelt levering og for senere leveringer. Eksempel: Hvis forbrukeren har kjøpt en spesiell type vinduer til en bolig som skal restaureres og vinduene skal leveres etter hvert, kan han heve kjøpet også for de vinduene han har mottatt hvis de vinduene som nå ikke er levert vil komme så sent at kjøperen må skaffe nye vinduer fra en annen produsent og disse ikke med de han fikk fra den første leverandøren.

Bestemmelsen tilsvare kjøpsloven § 44, men overskriften er gjort mer opplysende.

13.5 Selgerens hevingsrett når det skal leveres etter hvert § 59

Vi snur litt på eksemplet med bonden og veden i punktet ovenfor: Hvis forbrukeren ikke betaler for sekker som blir levert, har selgeren hevingsrett for den leveringen som det ikke blir betalt for. Forutsetningen er at kontraktsbruddet gir hevingsrett etter § 45. Selgeren kan også heve for senere leveringer hvis kontraktsbruddet gir selgeren god grunn til å regne med at det vil inntre kontraktsbrudd som vil gi hevingsrett ved senere leveringer. Kravet om heving for slike leveringer må skje skjær innen rimelig tid.

Bestemmelsen tilsvare kjøpsloven § 56.

13.6 Omsorg for tingen § 60

Bestemmelsen svarer med visse språklige endringer til reglene i kjøpsloven³⁴. Etter § 60 har selgeren plikt til å dra omsorg for tingen, dersom forbrukeren ikke henter eller tar imot tingen i rett tid. Det samme gjelder hvis forbrukerens forhold ellers har ført til at tingen ikke er overgitt til ham. Omsorgsplikten bare dersom selgeren har tingen i sin varetekt eller for øvrig kan ta vare på den og strekker seg så langt som det er rimelig etter forholdene.

Omsorgen for tingen skjer på forbrukerens regning.

Tilsvarende har forbrukeren omsorgsplikt for tingen dersom han vil avvise tingen som han har overtatt og strekker seg til det som er rimelig etter forholdene. For ting som er sendt og stilt til hans rådighet på bestemmelsesstedet, har forbrukeren bare slik omsorgsplikt dersom han kan gjøre dette uten å betale kjøpesummen eller pådra seg urimelig kostnad eller ulempe. Men dette gjelder ikke dersom selgeren eller noen på selgerens vegne selv kan ta seg av tingen på bestemmelsesstedet. Dersom forbrukeren for eksempel har bestilt en vare som skal leveres med bil og skal betales ved leveringen trenger han ikke løse ut tingen hvis han mener at den

---

³⁴ § 72 og § 73

ble levert så sent at han kan heve kjøpet. Den som transporterte tingen, må da tingen med tilbake.

Innholdet i bestemmelsen svarer med visse språklige endringer til reglene i kjøpsloven. Tredje ledd i § 60 inneholder henvisninger til kjøpslovens øvrige bestemmelser³⁵ om omsorg og sier at disse som også skal gjelde i forbrukerkjøp. Det gjelder blant annet at selger og forbruker som har omsorgsplikt kan overlate denne til en tredjeperson.

13.7 Særlig forbrukerbegrep i visse internasjonale kjøp § 61

Denne bestemmelsen skulle ut fra innholdet stått i § 1, men er plassert her for å gjøre loven lettere tilgjengelig for forbrukerne. Som nevnt under denne §-en har en for internasjonale kjøp utenom EØS-området en noe annen definisjon av forbruker/forbrukerkjøp for internasjonale kjøp der en selger eller forbruker eller begge har forretningssted eller bopel utenfor EØS. Dette er gjort av hensyn til Norges forpliktelser etter konvensjonen om internasjonale løsørekjøp (CISG).

14 Ikrafttredelse og endringer i andre lover. Kap. 13

14.1 Ikrafttredelse § 62

Loven trer i kraft 1. juli 2002. Den oppfyller til dels kravene i EFs forbrukerkjøpsdirektiv som skulle vært gjennomført 1. januar 2002. Normalt ville en ikke latt en slik viktig og omfattende lov tre i kraft så raskt. Men loven bygger i hovedsak på det som har gjeldt tidligere og det skulle derfor ikke skape så store problemer å gjennomføre den så raskt.

Loven gjelder bare for avtaler som slutes etter at den trådte i kraft. Mindretallet i Stortinget mente at den også skulle gjelde tidligere inngåtte forbrukerkjøpsavtaler, men dette ville kunne ha kommet i konflikt med forbudet i Grunnloven § 97 mot å gi lover tilbakevirkende kraft. For forbrukerkjøpsavtaler inngått før 1. juli 2002 gjelder reglene i kjøpsloven, eventuelt kjøpsloven av 1907.

14.2 Endringer i andre lover § 62

Det er gjort en rekke endringer i kjøpsloven³⁶ som følge av at forbrukerkjøpene er tatt ut av loven. Videre er produktkontrollloven³⁷, håndverkertjenesteloven³⁸, kredittkjøpsloven³⁹, forbrukertvistloven⁴⁰, merkeloven⁴¹, avhendingslova⁴², bustadoppføringslova⁴³ endret for å harmonisere forbrukerbegrepet i disse lovene med forbrukerkjøpslovens definisjon. I tillegg er både angrerettloven⁴⁴ og kommisjonsloven⁴⁵ endret på et punkt.

³⁵ Lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp §§ 74, 75, 76, 77 og 78

³⁶ Lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp

³⁷ Lov 11. juni 1976 nr. 79 om kontroll med produkter og forbrukertjenester

³⁸ Lov 16. juni 1989 nr. 63 om håndverkertjenester m.m. for forbrukere

³⁹ Lov 21. juni 1985 nr. 82 om kredittkjøp m.m.

⁴⁰ Lov 28. april 1978 nr. 18 om behandling av forbrukertvister

⁴¹ Lov 18. desember 1981 nr. 90 om merking av forbruksvarer m.v.

⁴² Lov 3. juli 1992 nr. 93 om avhending av fast eiendom

⁴³ Lov 13. juni 1997 nr. 43 om avtaler med forbruker om oppføring av ny bustad m.m.

⁴⁴ Lov 21. desember 2000 nr. 105 om opplysningsplikt og angrerett mv. ved fjernsalg og salg utenfor fast utsalgssted, § 6 bokstav e annet punktum er opphevet.

⁴⁵ Lov 30. juni 1916 nr. 1 om kommisjon (kommisjonsloven), § 56.1.ledd, 2. pkt. (ny)

De momenter som er nevnt til § 14.2.ledd i NOU-en 1976:34 § 14 andre ledd er for så vidt relevante også i forhold til bestemmelsen her. Den begrensning som følger av uttrykket “vanlig måte” må imidlertid også ses i sammenheng med de øvrige begrensninger som følger av bestemmelsen.

Høgskolen i Buskerud
Postboks 235
3603 Kongsberg
Telefon: 32 86 95 00
Telefaks: 32 86 98 83
www.hibu.no

